

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Kateřina Bugnerová

**Reflexe účinků modifikací SJM ve fázi před provedením výkonu
rozhodnutí**

Diplomová práce

Olomouc 2021

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Reflexe účinků modifikací SJM ve fázi před provedením výkonu rozhodnutí“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 24. března 2021

Kateřina Bugnerová

Tímto děkuji vedoucí mé diplomové práce JUDr. Janě Petrov Křiváčkové, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a připomínky při psaní této diplomové práce.

Obsah

Seznam použitých zkratk	6
Úvod	7
1. Modifikace SJM	10
1.1 Modifikační smlouvy	11
1.1.1 Obecná charakteristika a jejich specifika	12
1.1.2 Smluvní strany	12
1.1.3 Předmět modifikačních smluv	14
1.1.4 Forma modifikačních smluv	15
1.1.5 Účinnost modifikačních smluv	16
1.1.6 Typy smluvní modifikace zákonného rozsahu SJM	18
1.2 Modifikace SJM rozhodnutím soudu	21
1.3 Evidence smluv a soudních rozhodnutí o manželském majetkovém režimu	22
1.4 Účinnost modifikací SJM vůči třetím osobám	24
2. Obrana manžela povinného v exekučním řízení	31
2.1 Návrh na zastavení exekuce	32
2.1.1 Návrh na zastavení exekuce a excindační žaloba	33
2.2 Návrh na odklad exekuce	35
3. Modifikace SJM a jejich vliv ve fázi před provedením výkonu rozhodnutí	36
3.1 Modifikace evidované v Seznamu listin	37
3.1.1 Situace, kdy modifikace a její evidence předchází vzniku závazku	37
3.1.2 Situace, kdy vznik závazku předchází vzniku evidované modifikace	38
3.2 Modifikace neevidované v Seznamu listin	40
3.2.1 Situace, kdy neevidovaná modifikace předchází vzniku závazku	40
3.2.2 Situace, kdy vznik závazku předchází vzniku neevidované modifikace	42
Závěr	47
Bibliografie	49
Monografie	49
Komentáře	49
Odborné časopisy	50
Judikatura	51
Internetové zdroje	51
Jiné zdroje	52
Právní předpisy	52

Abstrakt	54
Summary.....	55
Klíčová slova	56
Key words.....	56

Seznam použitých zkratk

OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
SOZ	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
EŘ	zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
NŘ	zákon č. 358/1992 Sb., České národní rady o notářích a jejich činnosti, ve znění pozdějších předpisů
Seznam listin	seznam listin o manželském majetkovém režimu
Evidence listin	evidence listin o manželském majetkovém režimu
SJM	společné jmění manželů
návrh na zastavení	návrh na (částečné) zastavení exekuce, resp. výkonu rozhodnutí
návrh na odklad	návrh na odklad exekuce, resp. výkonu rozhodnutí

Úvod

Tématem této diplomové práce je reflexe účinků modifikací SJM ve fázi před provedením výkonu rozhodnutí, jinak řečeno, posuzování účinků modifikací společného jmění manželů (dále jen „SJM“) v první fázi exekučního řízení, která předchází faktickému postižení majetku povinného, popřípadě majetku jeho manžela.

Obecně lze říci, že exekuční řízení je společensky velmi negativně vnímáno právě v souvislosti se zásahem do práv povinných subjektů, respektive s nimi majetkově spojených osob, a to typicky manžela povinného. Jelikož jde o téma společensky citlivé, podléhá legislativní rámec i aplikační praxe velkému zájmu laické i odborné veřejnosti. Je tedy časté, že vigilantní manželé či snoubenci hledají uvnitř právní úpravy majetkovou ochranu, již by měly poskytovat právě modifikace SJM. Tato skutečnost také vyplývá ze statistiky úprav majetkového režimu manželů, kterou od roku 2014 vede Notářská komora ČR, v jejímž rámci se každoročně eviduje nárůst počtu uzavřených smluv o manželském majetkovém režimu.¹ Z této statistiky jasně vyplývá, že počet takto uzavřených smluv každým rokem roste, jen za rok 2019 jich bylo uzavřeno 10 891, což je o 260 více než v roce 2018, o 703 více než v roce 2017 a o 1 096 více než v roce 2016.² Vzestupný trend můžeme taktéž pozorovat u zápisu těchto smluv do Seznamu listin o manželském majetkovém režimu (dále jen „Seznam listin“), neboť za rok 2019 bylo do Seznamu listin zaevidováno 6 770 zápisů, což je o 179 více než v roce 2018,³ o 1 334 více než v roce 2017 a o 1338 více než v roce 2016.⁴

Z výše uvedených informací tedy usuzují, že manželé (snoubenci) začínají častěji vyhledávat právní instituty, které jsou způsobilé jim v manželství poskytnout dostatečnou majetkovou ochranu před nepříznivými ekonomickými dopady způsobenými například výhradními dluhy jednoho z nich. Otázkou ovšem zůstává, jaká je skutečná účinnost těchto institutů v podobě modifikací SJM. I přesto, že se k této problematice vyjadřuje již celá řada odborných publikací a začínají se formovat judikatorní závěry, nemůžeme pominout vzájemnou rozpornost těchto zdrojů. Za takového stavu je velmi obtížné poskytnout manželům (snoubencům) komplexní informace o tom, jakou majetkovou ochranu jim v konkrétním

---

¹ SOVOVÁ, Eva. *Manželské smlouvy už v Česku nejsou tabu, uzavírá je stále víc párů* [online]. IDNES.cz, 31. ledna 2020 [cit. 9. listopadu 2020]. Dostupné na <https://www.idnes.cz/finance/financni-radce/manzelska-a-predmanzelska-smlouva-duvody-notar-vyporadani-majetek-dluhy-podnikani-exekutor-dedictvi.A200130_091206_viteze_sov>.

² Tamtéž.

³ Informace o počtu zaevidovaných smluv o manželském majetkovém režimu do Seznamu listin pro roky 2019 a 2018 poskytl písemným sdělením Mgr. Miroslav Zapletal (Notářská komora ČR) dne 4.1.2021.

⁴ KRAMER, Jaroslav. Češi loni uzavřeli rekordní počet manželských smluv. *Právní rádce*, 2018, roč. 26, č. 2, s. 24–25.

případě daná modifikace poskytne s ohledem na problematiku jejich účinnosti vůči třetím osobám a jakým způsobem soudní exekutor (soud) s jednotlivými modifikacemi během probíhajícího exekučního řízení pracuje.

Cílem této práce je tedy posoudit, jakým způsobem se účinky modifikací SJM promítají do exekučního řízení, konkrétně do jeho první fáze, pokud během probíhajícího exekučního řízení vyjde najevo, že manželé mají SJM modifikováno, přičemž tato skutečnost může být zjištěna buď přímo ze Seznamu listin, nebo se o ní soudní exekutor (soud) může dozvědět až v rámci podaného návrhu na (částečné) zastavení exekuce, resp. výkonu rozhodnutí (dále jen „návrh na zastavení“) ze strany manžela povinného. Vzhledem k nejasnostem, jež se objevují v souvislosti s otázkou majetkové ochrany poskytované modifikacemi, bude z hlediska jejich reflexe v exekučním řízení stěžejní právě problematika jejich účinnosti vůči třetím osobám, které věnujeme náležitou pozornost. V rámci této práce jsou dále zkoumány odlišnosti v postupech soudního exekutora (soudu) v závislosti na tom, zda půjde o modifikace evidované v Seznamu listin či modifikace v Seznamu listin neevidované a jakým způsobem je takový postup ovlivněn samotným časovým okamžikem vzniku závazku mezi povinným a třetí osobou, přičemž vznik modifikace i závazku je posuzován dle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OZ“) a příslušné procesní předpisy jsou použity ve znění k 1. 1. 2021. Výsledkem takového zkoumání bude zodpovězení níže uvedených výzkumných otázek. Poskytuje současná právní úprava prostřednictvím modifikací SJM manželům očekávanou majetkovou ochranu? Poskytují modifikace evidované v Seznamu listin manželovi povinného vždy lepší procesní postavení než modifikace v Seznamu listin neevidované? Představuje pro manžela povinného návrh na zastavení účinnější procesní prostředek ochrany jeho práv, než představovala excindační žaloba? Podle mé hypotézy současná právní úprava zavedením povinného zjišťování existence modifikace ze Seznamu listin výrazně posílila ochranu práv nedlužného manžela v exekučním řízení. Nicméně i když je evidence modifikace v Seznamu listin prvkem užitečným, neznamená bez dalšího, že manžel povinného bude před účinky vydání exekučního příkazu (nařízení výkonu rozhodnutí) vždy absolutně chráněn.

Co se týká metodiky této práce, jako první bylo přistoupeno k jazykovému výkladu, neboť právě ten představuje prvotní přiblížení k aplikované právní normě.⁵ Nicméně nemůžeme ztotožňovat text právního předpisu a právní normu, která má být významem tohoto textu,⁶ a

---

⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 8. listopadu 2007, sp. zn. II ÚS 1710/07.

⁶ Tamtéž.

proto byl v rámci této práce dále použit formálně systematický a objektivně teleologický výklad směřující k objektivně recentnímu výkladovému cíli.⁷ Vzhledem k tomu, že se v této práci pracuje i s ustanoveními, jež byla předmětem nedávných novelizací, je v této souvislosti relevantní také subjektivně historický výkladový cíl a v jeho rámci vymezený subjektivně historický výklad.⁸

Práce je rozdělena do tří kapitol. První kapitola se věnuje teoretickému vymezení modifikací SJM. V rámci této kapitoly se seznámíme se dvěma právními instituty, kterými můžeme dle platné a účinné právní úpravy dosáhnout změny manželského majetkového společenství. Těmito instituty jsou modifikační smlouvy a soudní rozhodnutí modifikující SJM, přičemž v rámci této kapitoly bude kladen důraz především na modifikační smlouvy. V neposlední řadě nebude opomenuta ani právní úprava Seznamu listin, která v rámci exekučního řízení hraje nemalou roli. Na závěr kapitoly se poté zastavíme u problematiky účinnosti modifikací SJM vůči třetím osobám, jež je značně komplikovaná a doktrinálně nejednotně řešená.

Druhá kapitola čtenáře uvádí do problematiky exekučního řízení a je zaměřena na procesní prostředky obrany manžela povinného spočívající v návrhu na zastavení a návrhu na odklad exekuce, resp. výkonu rozhodnutí (dále jen „návrh na odklad“). Podstatná část této kapitoly je také věnována komparaci návrhu na zastavení a excindační žaloby, kterou od 1. 7. 2015 návrh na zastavení zcela nahradil.

Třetí kapitola je pojata spíše z praktického hlediska, neboť analyzuje postupy soudního exekutora (soudu) v případě, že během probíhajícího exekučního řízení bude zjištěna existence modifikace. Cílem této kapitoly je především dát právní úpravu hmotného a procesního práva do vzájemných souvislostí a objasnit, jakým způsobem soudní exekutor (soud) s modifikacemi pracuje a jakým způsobem se tyto modifikace do probíhajícího exekučního řízení promítají. V návaznosti na uvedené jsou v rámci této kapitoly zaznamenány čtyři skutkově odlišné případy, na nichž si předvedeme, jaké situace mohou ve vztahu k různým proměnným nastat a jak je řešit.

---

⁷ MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva: úvod do právní argumentace*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 86.

⁸ Tamtéž.

1. Modifikace SJM

Český právní řád poskytuje manželům (snoubencům) možnost modifikovat své manželské majetkové společenství tak, aby byly v co největší míře reflektovány jejich potřeby. V důsledku toho tak mohou vznikat různé manželské majetkové režimy, které v některých aspektech modifikují právní úpravu závazkového práva a věcných práv,⁹ určují, jakým způsobem jsou mezi manžele rozvržena oprávnění ke společnému majetku a jakým způsobem se spravují aktiva i pasiva manželů, jakož i jejich vztahy vůči třetím osobám.¹⁰ Pro porozumění jednotlivým manželským majetkovým režimům je však nutné nejdříve alespoň v obecném rámci vymezit samotný institut SJM.

Manželé v průběhu trvání manželství vstupují společně nebo každý samostatně do právních vztahů a vytvářejí tak majetkový základ manželství.¹¹ SJM tak představuje jeden ze základních prvků manželského majetkového práva, kdy jde o zvláštní typ společenství jmění ve smyslu § 1236 OZ, ve kterém vlastnické právo jednoho manžela je omezeno stejným vlastnickým právem manžela druhého.¹² Jde tedy o majetkové společenství bez určení podílů.¹³ Pojem jmění definuje § 495 OZ jako souhrn aktiv i pasiv určité osoby. SJM tedy tvoří jak majetek manželů, tak i jejich společné dluhy. V krajním případě může nastat i situace, kdy SJM nebude obsahovat žádný majetek, nýbrž pouze dluhy, přesto však nedojde k jeho zániku.¹⁴ V právní úpravě najdeme základní vymezení SJM v § 708 odst. 1 OZ. Z tohoto ustanovení plyne, že součástí SJM může být jen to, co náleží manželům, má majetkovou hodnotu a není vyloučeno z právních poměrů.¹⁵ Tyto tři podmínky musí být splněny kumulativně. V této souvislosti je třeba si uvědomit, že institut SJM může „vzniknout a existovat jen a pouze mezi manžely, tedy dvěma osobami odlišného pohlaví, které mají uzavřeno trvajícím existenčním manželství, byť by bylo i později prohlášeno za neplatné.“¹⁶ SJM je tedy spjato s existencí manželství, může přitom jít i o manželství neplatné, nikoli však zdánlivé.¹⁷ Naopak samotná existence manželství není

⁹ DVOŘÁK, Jan, SPÁČIL, Jiří. *Společné jmění manželů v teorii a judikatuře*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, s. 8.

¹⁰ DVOŘÁK, Jan, SPÁČIL, Jiří. *Společné jmění manželů...*, s. 11.

¹¹ MAXA, Hubert. Postižení účtu manžela povinného u peněžního ústavu. *Právní rozhledy*, 2019, č. 9, s. 311.

¹² Tamtéž. Shodně stanovisko bývalého Nejvyššího soudu ČSR ze dne 3. února 1972, sp. zn. Cpj 86/7; DVOŘÁK, Jan, SPÁČIL, Jiří. *Společné jmění manželů...*, s. 8.

¹³ TÉGL, Petr, MELZER, Filip. In MELZER, Filip, TÉGL, Petr (eds). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV/1. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 265.

¹⁴ PSUTKA, Jindřich. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka (eds). *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 156.

¹⁵ TÉGL, Petr, MELZER, Filip. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 271.

¹⁶ PSUTKA, Jindřich. In HRUŠÁKOVÁ: *Občanský zákoník II...*, s. 156-57.

¹⁷ TÉGL, Petr, MELZER, Filip. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 271.

podmíněná existencí SJM.¹⁸ Ustanovení § 708 OZ však nevymezuje konkrétní rozsah SJM, ten upravují až následující ustanovení OZ. V této souvislosti Melzer a Tégl poznamenávají, že SJM je založeno na režimu partikulárního, nikoli všeobecného, majetkového společenství.¹⁹ Toto vymezení je důležité, neboť vedle sebe zpravidla bude existovat několik mas majetku, resp. jmění manželů, a to: 1) jmění, jež má povahu SJM, 2) výhradní jmění každého manžela a 3) jmění, které je sice společné, nemá však povahu SJM, přičemž tuto poslední kategorii můžeme přiřadit i k výhradnímu jmění každého z manželů, neboť každému z manželů může například samostatně náležet spoluvlastnický podíl k věci.²⁰

Na závěr nemůžeme opomenout vymezení institutu SJM z hlediska jeho možných režimů. Právní úprava OZ totiž na jedné straně výslovně rozlišuje režim zákonný a na druhé straně režimy modifikované, které mohou být založeny buď na základě smluvní modifikace, nebo na základě autoritativního rozhodnutí soudu.²¹ Stávající úprava je postavena na tom, že všechny tři majetkové režimy si jsou rovny, režim zákonný je přitom koncipován jako režim obecný a výchozí, jenž se použije vždy, pokud neexistuje režim smluvený nebo režim založený na základě soudního rozhodnutí.²²

1.1 Modifikační smlouvy

Jak již bylo předestřeno výše, současná právní úprava poskytuje manželům (snoubencům) prostor pro uspořádání svých majetkových poměrů tak, aby byly v co největší míře reflektovány jejich individuální zájmy a potřeby. V tomto ohledu jim je poskytnuto několik možných alternativ, jak mohou své manželské majetkové společenství modifikovat, aby své potřeby uspokojili. Konkrétně jim právní úprava nabízí změnu rozsahu SJM, změnu správy SJM či změnu okamžiku vzniku SJM. Tyto alternativy jsou projevem zásady autonomie vůle, která je dominantní zásadou soukromého práva a je jednou ze stěžejních zásad, na nichž je OZ postaven. Jedním z nástrojů, jak takového majetkového uspořádání dosáhnout, jsou smlouvy o manželském majetkovém režimu neboli smlouvy modifikační. Právě uzavřením těchto smluv lze dosáhnout vzniku smluveného režimu.

---

¹⁸ PSUTKA, Jindřich. In HRUŠÁKOVÁ: *Občanský zákoník II...*, s. 157.

¹⁹ TÉGL, Petr, MELZER, Filip. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 273.

²⁰ Tamtéž.

²¹ NEPRAŠKOVÁ, Lucie. Společné jmění manželů a jeho postih v rámci exekuce. *Komorní listy*, 2014, č. 3, s. 16.

²² PSUTKA, Jindřich. In HRUŠÁKOVÁ: *Občanský zákoník II...*, s. 159.

1.1.1 Obecná charakteristika a jejich specifika

Modifikační smlouvy patří mezi běžné soukromoprávní majetkové smlouvy,²³ o čemž svědčí i dosavadní judikatura v tomto směru.²⁴ Nicméně vzhledem k tomu, že jde stále o úpravu majetkových vztahů v rodině, vyskytují se i zde určitá specifika daná charakterem chráněných zájmů, jinak ovšem nic nebrání tomu, aby i na manželské majetkové poměry byla aplikována obecná ustanovení závazkového práva.²⁵ Psutka tyto smlouvy vymezuje jako jeden ze zvláštních, zákonem přímo pojmenovaných typů smluv, přičemž onu zvláštnost vidí zejména ve vymezeném okruhu subjektů, kteří tuto smlouvu mohou uzavřít, omezené možnosti volby obsahu, zákonem jasně stanovené formě a zvlášť nastavené účinnosti.²⁶ I přes tato specifika se však stále jedná o právní skutečnosti, jež vedou ke vzniku, změně či zániku práv a povinností, a je tedy třeba na ně vztáhnout v přiměřeném rozsahu i ustanovení o právních jednáních, která jsou zakotvena v části první OZ.²⁷

1.1.2 Smluvní strany

Jedním ze specifíků modifikačních smluv je právě omezený okruh subjektů, kteří mohou smlouvu uzavřít. Mezi tyto subjekty patří snoubenci a manželé. Pokud smlouvu uzavírají snoubenci, hovoříme o předmanželské smlouvě, pokud smlouvu uzavírají manželé, pak hovoříme o smlouvě manželské.²⁸

Nejprve se zastavíme u snoubenců jako kontrahentů modifikačních smluv. I přesto, že institut zasnub v právní úpravě není obsažen, můžeme snoubence definovat jako muže a ženu, kteří hodlají vstoupit do manželství. Toto vymezení vyplývá z § 656 odst. 1 OZ, kde zákon označení „snoubenci“ používá jako legislativní zkratku. Od kterého okamžiku se muž a žena za snoubence považují nebo od kterého okamžiku může být předmanželská smlouva uzavřena, zákon blíže neurčuje, „z tohoto stavu je možné dospět k závěru, že dvě nesezdané osoby odlišného pohlaví mohou uzavřít smlouvu o manželském majetkovém režimu v podstatě kdykoliv. Lze dokonce dovést, že právě uzavření takovéto smlouvy může být právě oním okamžikem, od kterého je možné hovořit o takových osobách jako o snoubencích.“²⁹ Taktéž otázka způsobilosti snoubenců k uzavření předmanželské smlouvy není v zákoně samostatně

²³ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 384.

²⁴ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. září 2011, sp. zn. 22 Cdo 579/2010 nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. března 2015, sp. zn. 22 Cdo 4007/2014.

²⁵ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 384.

²⁶ PSUTKA, Jindřich. In HRUŠÁKOVÁ: *Občanský zákoník II...*, s. 217.

²⁷ Tamtéž.

²⁸ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 391.

²⁹ PSUTKA, Jindřich. In HRUŠÁKOVÁ: *Občanský zákoník II...*, s. 218.

upravena. V této souvislosti tak vyvstává otázka, zda je aplikovatelná zásada *habilis ad nuptias, habilis ad pacta nuptiala*.³⁰ Je zřejmé, že uzavření manželství a uzavření předmanželské smlouvy jsou dvě samostatné právní skutečnosti odlišující se jak svou společenskou funkcí, předpoklady vzniku, tak svým rozdílným obsahem.³¹ Například Dvořák uvádí, že „i když předmanželská smlouva a manželství na sebe navazují (...), nemá případná neplatnost jednoho z tohoto úkonu právní dopad na úkon druhý. Jestliže je předmanželská smlouva neplatná, nemění to nic na existenci uzavřeného manželství. Naopak prohlášením manželství za neplatné nezaniká ani účinnost, ani platnost předmanželské smlouvy.“³² Platnost manželství a platnost předmanželské smlouvy jsou tedy kategorie na sobě zcela nezávislé, o čemž svědčí i systematika OZ, neboť způsobilost k uzavření manželství, instituty neplatného a zdánlivého manželství jsou upraveny v části druhé OZ, kdežto samotnou způsobilost k uzavření předmanželské smlouvy tato část speciálně neupravuje, proto se uplatní obecná ustanovení OZ o právním jednání.³³ Z uvedeného výkladu vyplývá, že snoubenci musí mít k uzavření předmanželské smlouvy způsobilost a nelze tedy pouze z faktu samotné sňatečné způsobilosti automaticky dovozovat způsobilost k uzavření modifikační smlouvy,³⁴ zásada *habilis ad nuptias, habilis ad pacta nuptiala* se tak v našem právním řádu neuplatní.

Právní úprava také nestanovuje limit, do kdy po uzavření předmanželské smlouvy musí být manželství uzavřeno. Není tak vyloučeno, aby k uzavření smlouvy došlo i několik let před uzavřením manželství, neboť „je v zásadě nerozhodné, jaká doba uplyne od jejího uzavření do okamžiku uzavření manželství. Podstatné je, že snoubenci uzavírají smlouvu pro případ vzniku manželství a smlouva nabývá účinnosti uzavřením manželství.“³⁵ Jelikož není nikdy zcela zřejmé, zda k uzavření manželství skutečně dojde, jedná se v těchto případech o smlouvu s odkládací podmínkou, přičemž její naplnění může spočívat pouze v uzavření manželství.³⁶ Konkrétně jde o odkládací podmínku zákonnou, neboť nastoupení účinků právního jednání je dáno právním řádem jako prvek skutkové podstaty právní normy.³⁷ Může nastat i situace, kdy jeden ze snoubenců uzavře současně či postupně více modifikačních smluv s odlišnými

---

³⁰ Ten, kdo je způsobilý uzavřít manželství, je rovněž způsobilý i k uzavření předmanželské smlouvy.

³¹ DVOŘÁK, Jan, SPÁČIL, Jiří. *Společné jmění manželů*..., s. 190.

³² Tamtéž.

³³ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. Úvahy nad zásadou "habilis ad nuptias, habilis ad pacta nuptiala". *Ad notam*, 2003, roč. 9, č. 1, s. 6.

³⁴ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 392.

³⁵ Tamtéž. Shodně KRÁLÍK, Michal. In PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír (eds). *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 747.

³⁶ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 393.

³⁷ MELZER, Filip. In MELZER, Filip, TÉGL, Petr (eds). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419-654*. Praha: Leges, 2014, s. 540.

osobami pro případ, že by s některou z nich později uzavřel manželství, platnost těchto smluv nebude dotčena, účinnou se však stane pouze ta, jejíž strany manželství uzavřely.³⁸ V odborné literatuře však nepanovala shoda v tom, zda lze platně uzavřít modifikační smlouvu, pokud je jedna, či obě strany v okamžiku kontraktace stále v manželství. Psutka v této souvislosti původně uváděl, že je nutné takovou smlouvu posoudit jako absolutně neplatnou zřejmě pro rozpor s veřejným pořádkem,³⁹ přičemž k tomuto závěru nenabízel relevantní argumentaci. Nicméně pod tlakem opačných názorů⁴⁰ svůj závěr v rámci revidovaného komentáře k OZ přehodnotil⁴¹ a vyjádřil souhlas s názory Téгла, Melzera i Jindřicha, že „i osoba ve stavu manželském může být osobou, která hodlá vstoupit do manželství s někým jiným.“⁴²

Druhým okruhem subjektů, se kterými zákon spojuje možnost uzavření modifikační smlouvy, jsou manželé. Tyto subjekty mohou modifikační smlouvu uzavřít pouze za trvání manželství. Modifikační smlouvy uzavřené manžely se budou týkat zásadně práv a povinností k již existujícímu SJM, přičemž manželé při jejich sjednávání nejsou omezeni žádným existujícím majetkovým režimem, neboť každý majetkový režim lze ujednáním změnit, to platí i pro režim založený rozhodnutím soudu.⁴³

1.1.3 Předmět modifikačních smluv

Předmětem modifikační smlouvy „je vždy určitý aspekt SJM.“⁴⁴ Tímto aspektem může být rozsah SJM, správa SJM nebo okamžik jeho vzniku. Všechny tyto prvky lze modifikační smlouvou měnit a není rozhodné, zda je modifikujeme ve vztahu, k již existujícímu nebo budoucímu SJM.⁴⁵ Přípustná je i kombinace obou přístupů. Vedle rozlišování modifikací z hlediska jejich vztahu k již existujícímu či teprve v budoucnu vzniklému SJM se nabízí další dělení dle toho, zda se týkají jednotlivých kusů jmění nebo pouze rámcově stanovují pravidla pro jeho typově stanovené části.⁴⁶ První skupina těchto modifikací se označuje jako modifikace *ad hoc*, přičemž jejich specifikem je právě zaměření na konkrétní kusy majetku či pasiv a není

³⁸ PSUTKA, Jindřich. In HRUŠÁKOVÁ: *Občanský zákoník II...*, s. 218.

³⁹ Tamtéž, s. 218-220.

⁴⁰ Viz KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. Úvahy nad zásadou "habilis ad nuptias, habilis ad pacta nuptiala". *Ad notam*, 2003, roč. 9, č. 1, s. 6.

⁴¹ PSUTKA, Jindřich. In KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka (eds). *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 198-199.

⁴² TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 393.

⁴³ ZUKLÍNOVÁ, Michaela, PSUTKA, Jindřich. *Spoluvlastnictví a společné jmění manželů: § 136 - § 151 občanského zákoníku: podrobný komentář k jednotlivým ustanovením včetně vybrané judikatury a komentáře k právní úpravě této problematiky v novém občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.)*. 1. vydání. Praha: Linde, 2012, s. 123.

⁴⁴ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 390.

⁴⁵ Tamtéž.

⁴⁶ KRÁLÍK, Michal. In PETROV: *Občanský zákoník...*, s. 747.

rozhodné, zda existujících či v budoucnu nabytých.⁴⁷ Druhou skupinou jsou modifikace obecné, ty jsou naopak charakteristické tím, že stanovují pouze obecný režim pro „určité druhy aktiv či pasiv, popř. pro určité způsoby jejich nabytí (...). Takovéto modifikace mají účinky generální, tj. dopadají na všechny případy v budoucnosti nastalé, počtem blíže neurčené a pouze typově stanovené.“⁴⁸

1.1.4 Forma modifikačních smluv

Zákon v tomto ohledu hovoří zcela jasně, když v § 716 odst. 2 OZ předepisuje pro modifikační smlouvy formu veřejné listiny. Dvořák považuje formu veřejné listiny vzhledem k závažnosti dopadů smlouvy pro manžele za plně opodstatněnou a poukazuje, že se s ní lze setkat ve všech zemích kontinentální Evropy, které smluvní modifikace majetkového společenství mezi manžely připouštějí.⁴⁹ Stejný postoj k otázce formy zaujímá i judikatura, která přísnost formy zdůvodňuje vedle ochrany manželů také ochranou třetích osob.⁵⁰ Samotný pojem veřejné listiny zákon vymezuje v § 576 OZ, jenž uvádí, že „veřejná listina je listina vydaná orgánem veřejné moci v mezích jeho pravomoci nebo listina, kterou za veřejnou listinu prohlásí zákon; to neplatí, pokud trpí takovými vadami, že se na ni hledí, jako by veřejnou listinou nebyla.“ S veřejnými listinami je spojena tzv. presumpce správnosti, která znamená, že je třeba považovat obsah listiny za pravdivý, není-li dokázán opak.⁵¹ „Důsledkem presumpce správnosti obsahu veřejné listiny je tedy přenos důkazního břemene na toho, kdo popírá správnost jejího věcného obsahu.“⁵² Co se rozumí veřejnou listinou poté upřesňuje § 3026 odst. 2 OZ. Podle tohoto ustanovení se veřejnou listinou rozumí notářský zápis, který však může být nahrazen rozhodnutím orgánu veřejné moci o schválení smíru nebo jiného projevu vůle, jehož povaha to nevyklučuje. Notářský zápis je výslovně prohlášen za veřejnou listinu v § 6 zákona č. 358/1992 Sb., České národní rady o notářích a jejich činnosti (dále jen „NŘ“). Pokud zákon stanovuje, že notářský zápis může být nahrazen rozhodnutím orgánu veřejné moci o schválení smíru, je toto aplikovatelné i na modifikační dohody, neboť i „dohoda manželů učiněná v rámci soudního řízení může být pojata do soudního smíru, čímž dojde k zachování formy veřejné listiny. Byť je formálním „titulem“ změny dosavadního režimu soudní rozhodnutí, představuje i v tomto případě základ modifikace smlouva manželů.“⁵³ Vzhledem k § 564 OZ je nutné, aby

⁴⁷ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 390.

⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ DVOŘÁK, Jan. *Majetkové společenství manželů*. Praha: ASPI Publishing, 2004, s. 195.

⁵⁰ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. června 2019, sp. zn. 22 Cdo 487/2019.

⁵¹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. dubna 2015, č.j. 1 As 12/2015-30.

⁵² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. října 2019, sp. zn. 33 Cdo 2597/2018.

⁵³ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 397.

tato speciální forma byla dodržena i v případě změny modifikačních smluv. Odborná literatura se následně shoduje na tom, že následkem nedodržení formy je absolutní neplatnost.⁵⁴

I přesto, že současná právní úprava navazuje na úpravu v zákoně č. 265/1949 Sb., o právu rodinném, a na úpravu v zákoně č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „SOZ“), přičemž oba předpisy vyžadovaly pro uzavření modifikační smlouvy formu notářského zápisu, se začínají ze strany odborné veřejnosti objevovat názory, jež obligatornost formy zpochybňují, a to zejména v souvislosti s jejich formální a časovou náročností a náklady na jejich realizaci. V této souvislosti se Tégl zabývá otázkou tzv. faktických modifikací a dospívá k závěru, že pokud by pro každou smlouvu o přesunu majetku mezi manžely byla vyžadována forma notářského zápisu, jednalo by se o zbytečnou formální přísnost, neboť modifikace mají primárně sloužit k nastavení určitých pravidel obecného rámce fungování majetkového společenství, nikoli k izolovaným přesunům konkrétních majetkových hodnot mezi manžely, dle jeho názoru tedy přípuštění možnosti uzavírání modifikačních smluv bez dalšího nevyklučuje možnost uzavření smluv, jimiž se dosáhne stejného efektu mimo modifikaci.⁵⁵ V návaznosti na výše uvedené tak vzniká otázka, z jakého důvodu jsou nemodifikační přesuny mezi manžely nepřípustné, pokud takové přesuny jsou možné vůči třetím osobám. Navíc nemodifikační přesuny mezi manžely představují pro věřitele menší riziko, neboť majetek se nedostává z jejich sféry.⁵⁶ Jistou pochybnost může tento názor vzbuzovat ve vztahu k dotčení postavení třetích osob, nicméně Tégl v této souvislosti konstatuje, že přesunem majetku mezi manžely, jenž není upraven modifikační smlouvou, nelze zhoršit postavení třetích osob, neboť i v těchto situacích třetím osobám náleží shodný režim ochrany jako v případě modifikačních smluv.⁵⁷

1.1.5 Účinnost modifikačních smluv

V návaznosti na další výklad je vhodné uvést, že je třeba od sebe odlišovat účinnost modifikační smlouvy, účinky modifikační smlouvy mezi smluvními stranami a účinky

---

⁵⁴ Viz KRÁLÍK, Michal. In PETROV: *Občanský zákoník...*, s. 747.; HOLUB, Milan, BIČOVSKÝ, Jaromír, POKORNÝ, Milan. *Společné jmění manželů*. 2. vydání. Praha: Linde, 2009, s., s. 47.; PSUTKA, Jindřich. In HRUŠÁKOVÁ: *Občanský zákoník II...*, s. 222.

⁵⁵ TÉGL, Petr. *Nové přístupy a možnosti v regulaci společného jmění manželů v OZ*. [online]. Právní prostor, 13. července 2015 [cit. 11. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/rekodifikace/nove-pristupy-a-moznosti-v-regulaci-spolecneho-jmeni-manzelu-v-oz>>.

⁵⁶ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 433.

⁵⁷ TÉGL, Petr. *Nové přístupy a možnosti v regulaci společného jmění manželů v OZ*. [online]. Právní prostor, 13. července 2015 [cit. 11. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/rekodifikace/nove-pristupy-a-moznosti-v-regulaci-spolecneho-jmeni-manzelu-v-oz>>.

modifikačních smluv vůči třetím osobám,⁵⁸ přičemž v tomto oddílu práce je pozornost věnována právě účinnosti modifikačních smluv.

Stěžejním ustanovením upravujícím účinnost modifikačních smluv je § 720 OZ, který ve svém odst. 1 stanoví, že modifikační smlouva snoubenců nabývá účinnosti uzavřením manželství. Jde o obecné pravidlo, jež dopadá na modifikaci všech aspektů SJM.⁵⁹ Modifikační smlouva tedy nemůže nabýt účinnosti dříve, než bude manželství uzavřeno, což ostatně odráží vázanost SJM na existenci manželství. Naopak odložení účinnosti modifikačních smluv nic nebrání a manželé (snoubenci) si tento okamžik mohou sjednat buď jako odkládací podmínku či jako časovou doložku.⁶⁰ Zákon v této souvislosti smluvní strany nicméně limituje § 716 odst. 1 OZ poslední větou, která stanoví, že „*ujedná-li se pro smluvený režim zpětný účinek, nepřihlíží se k tomu.*“ Tégl, Melzer a Jindřich v návaznosti na výklad tohoto ustanovení upozorňují, že vhodnější by bylo mluvit o zpětné účinnosti smlouvy, nikoli zpětném účinku, mimo to takto sjednaná zpětná účinnost způsobuje zdánlivost tohoto ujednání, nikoli zdánlivost samotné modifikační smlouvy.⁶¹

Okamžik účinnosti modifikačních smluv musíme rovněž odlišovat od okamžiku, kdy modifikační smlouvy způsobují věcněprávní účinky. Výše uvedené lze nejlépe prezentovat na příkladu, kdy se modifikační smlouva mění rozsah SJM bude týkat věcí evidovaných ve veřejném seznamu, zpravidla v katastru nemovitostí. Za takové situace platí, že samotnou modifikační smlouvou nelze dosáhnout věcněprávních účinků, nýbrž se v souladu s § 1105 OZ vyžaduje zápis do veřejného seznamu.⁶² I zde tedy musí zůstat zachován intabulační princip.⁶³ Určitá specifika se v tomto ohledu objevují u smluv zužujících dosavadní rozsah SJM, neboť v případech, kdy modifikační smlouva neobsahuje ujednání o vypořádání zúžené části jmění, nemůže být modifikační smlouva samostatně způsobilým podkladem pro zápis do veřejného seznamu, ale bude k ní vyžadována dohoda obsahující takové vypořádání.⁶⁴ Uvedená dohoda o vypořádání takto zúžené části SJM přitom nevyžaduje formu veřejné listiny.⁶⁵ Jen takovým postupem lze docílit zamýšlených věcněprávních účinků, neboť samotným zúžením SJM dojde

---

⁵⁸ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 439.

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ PSUTKA, Jindřich. In HRUŠÁKOVÁ: *Občanský zákoník II...*, s. 247.

⁶¹ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 395.

⁶² Shodně PSUTKA, Jindřich. In HRUŠÁKOVÁ: *Občanský zákoník II...*, s. 247.

⁶³ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 443.

⁶⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. února 2019, sp. zn. 22 Cdo 4773/2018.

⁶⁵ Tamtéž.

pouze ke zrušení zákonného režimu k zúžené části SJM, nikoli však ke vzniku nových vlastnických režimů. Podrobněji níže podkapitola 1.4.

1.1.6 Typy smluvní modifikace zákonného rozsahu SJM

Vymezení jednotlivých typů smluvených režimů upravuje § 716 OZ a § 717 OZ. Ze zákonného znění § 716 odst. 1 první věty OZ⁶⁶ čtenář nabývá dojem, že manželé (snoubenci) nejsou výběrem manželského majetkového režimu, který je odlišný od zákonného, nijak limitováni. Následující ustanovení⁶⁷ však již tuto limitaci obsahuje a zavádí *numerus clausus* smluvených režimů neboli tzv. princip uzavřeného výčtu typů smluveného režimu.⁶⁸ I přes uvedené však musíme vnímat i další ustanovení zákona, která upravují smluvní modifikace, neboť § 717 OZ nelze vnímat izolovaně, princip *numerus clausus* tak nemůžeme ztotožnit s výčtem uvedeným v § 717 odst. 1 OZ, neboť „*v souladu s tímto principem je uzavření jakékoli smlouvy, která – byť není výslovně upravena jako jeden z typů – se svým obsahem bude pohybovat v rámci limitů zákonodárcem dovolených.*“⁶⁹ Přípustná je i samotná kombinace jednotlivých typů modifikací. Naopak Pustka výčet majetkových režimů považuje za taxativní a doplňuje, že jde v podstatě pouze o to, jak široce pojmenované režimy můžeme vnímat a jaké jejich variace připustíme.⁷⁰ V rámci tohoto oddílu tak je v obecnějším rámci vymezeno, jaké smluvené režimy existují, v čem jsou charakteristické a jaké mezi nimi navzájem existují odlišnosti. Jak vyplývá z § 717 odst. 1 OZ a § 722 odst. 1 OZ, můžeme rozlišovat režim oddělených jmění, režim vyhrazující vznik SJM ke dni zániku manželství, režim rozšíření nebo zúžení rozsahu SJM v zákonném režimu a režim správy SJM.

Pokud během manželství mezi manžely SJM nevznikne, budeme hovořit o režimu oddělených jmění, přičemž jeho smyslem „*je umožnit manželům nabyvat majetek do svého výhradního vlastnictví a přebírat výhradní dluhy, bez ohledu na nutnost souhlasu druhého manžela.*“⁷¹ Manželé tak v rámci tohoto majetkového režimu vůči sobě mají ve vztahu k majetku a dluhům fakticky stejné postavení, jako kdyby manžely nebyli,⁷² dluhy vznikající z právního jednání tak zavazují pouze toho z manželů, který takto jednal s tím, že jde o jeho

---

⁶⁶ Pozn.: § 716 odst. 1 OZ „*Snoubenci a manželé si mohou ujednat manželský majetkový režim odlišný od zákonného režimu.*“

⁶⁷ Pozn.: § 717 odst. 1 věta první OZ „*Smluvený režim může spočívat v režimu oddělených jmění, v režimu vyhrazujícím vznik společného jmění ke dni zániku manželství, jakož i v režimu rozšíření nebo zúžení rozsahu společného jmění v zákonném režimu.*“

⁶⁸ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 399.

⁶⁹ Tamtéž, s. 399-400.

⁷⁰ PSUTKA, Jindřich. In KRÁLÍČKOVÁ: *Občanský zákoník II...*, s. 203-204

⁷¹ TÉGL, Petr, MELZER, Filip. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 502.

⁷² Tamtéž, s. 401.

výhradní dluhy, za které nemůže druhý manžel odpovídat.⁷³ To ovšem neznamená, že i přes existenci tohoto majetkového režimu mezi manžely nemohou vznikat společné dluhy, tak tomu bude např. v situaci, kdy manželé společným deliktním jednáním způsobí škodu třetí osobě nebo v případě, kdy vznikne dluh z právního jednání týkající se věci, jež je v jejich podílovém spoluvlastnictví.⁷⁴ Ve vztahu k takovému majetku a dluhům se tedy uplatní obecný vlastnický i závazkový režim, ovšem s výhradou specifik, které odráží charakter chráněných zájmů.⁷⁵ Co se týká vzniku tohoto majetkového režimu, tak tento může být založen jak na základě modifikační smlouvy, tak na základě rozhodnutí soudu. Vedle toho zná zákon i případy, kdy dochází k jeho vzniku v důsledku zániku SJM za trvání manželství na základě specifických soudních rozhodnutí.⁷⁶ Pokud tento režim uzavírají snoubenci, institut SJM vůbec nevznikne, je-li však uzavírán manžely za trvání manželství, dochází k zániku existujícího SJM s nutností jeho následného vypořádání.⁷⁷ Není vyloučeno ani to, aby byl tento majetkový režim ujednán pouze na určitou dobu od vzniku manželství nebo jeho vznik odložen odkládací podmínkou či časovou doložkou.⁷⁸ Z povahy věci je zřejmé, že soud může rozhodnutím SJM zrušit pouze za trvání manželství, nikoli před jeho vznikem.

Režim vyhrazující vznik SJM ke dni zániku manželství dopadá na případy, kdy během trvání manželství, avšak do okamžiku jeho zániku, SJM neexistuje. Tohoto režimu lze přitom dosáhnout pouze prostřednictvím modifikačních smluv. Pokud tuto smlouvu uzavřenou snoubenci, tak zamezí vzniku SJM uzavřením manželství. Není též vyloučeno, aby tento režim uzavřeli i manželé po vzniku manželství, tyto situace však budou spíše výjimečné. Účel tohoto režimu tkví v tom, že manželé nakládají se svým majetkem samostatně, každý nabývá majetek do svého výhradního vlastnictví a každého samostatně zatěžují jím převzaté dluhy.⁷⁹ Nejsou tedy nijak omezováni při správě jmění, které by jinak náleželo do SJM, přesto jim však náleží právo na vypořádací díl.⁸⁰ K okamžiku zániku manželství SJM vznikne, byť jen pomyslně pro účely vypořádání a vzápětí zanikne.⁸¹ Tégl, Melzer a Jindřich v této souvislosti hovoří o principu logické sekundy v právu.⁸² Součástí SJM se ke dni zániku manželství stane veškerý

⁷³ TÉGL, Petr, MELZER, Filip. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 504.

⁷⁴ MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. Odpovědnost za dluhy manžela dle nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2014, č. 19, s. 649.

⁷⁵ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 401.

⁷⁶ Podrobněji komentářová literatura k § 66 zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů a § 268 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁷ PSUTKA, Jindřich. In KRÁLÍČKOVÁ: *Občanský zákoník II...*, s. 205.

⁷⁸ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 402.

⁷⁹ PSUTKA, Jindřich. In HRUŠÁKOVÁ: *Občanský zákoník II...*, s. 226.

⁸⁰ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 402.

⁸¹ PSUTKA, Jindřich. In HRUŠÁKOVÁ: *Občanský zákoník II...*, s. 226.

⁸² TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 402.

majetek a dluhy, jež byly nabyty za trvání manželství, splňují podmínky pro zařazení do SJM podle zákonného režimu a jsou k okamžiku zániku manželství stále součástí jmění některého z manželů, ohledně všech těchto součástí se poté provede vypořádání.⁸³ Vznik SJM k okamžiku zániku manželství je hlavní odlišností mezi tímto režimem a režimem oddělených jmění.

Režim rozšíření nebo zúžení rozsahu SJM v zákonném režimu „představuje jeden z tradičních případů smluvní modifikace zákonného režimu.“⁸⁴ Tento typ modifikace nevyklučuje zákonný režim, pouze mění jeho rozsah. Díky tomu je možné zákonný rozsah SJM o část jmění (tj. aktiva i pasiva) rozšířit nebo část jmění ze SJM vyjmout, a tak jeho rozsah zúžit, přitom není vyloučena ani kombinace obojího.⁸⁵ Takto lze rozsah SJM měnit ve vztahu k jmění již existujícímu i budoucímu, navíc lze modifikovat jak režimy smluvené, tak založené rozhodnutím soudu. Modifikační smlouvu o rozšíření nebo zúžení rozsahu SJM v zákonném režimu mohou uzavřít jak snoubenci, tak manželé.⁸⁶

V případě zúžení SJM o část jmění je navíc nutné provést v rozsahu takto zúžené části SJM jeho vypořádání.⁸⁷ Judikatura na zánik SJM, příp. zánik SJM v jeho zúžené části a na jeho následné vypořádání pohlíží jako na dvě neoddelitelné právní skutečnosti, jež působí postupně, neboť nemůže dojít k vypořádání bez předchozího zrušení či zúžení SJM.⁸⁸ Přesto je možné, aby zúžení SJM a vypořádání takto zúžené části SJM bylo učiněno současně v rámci jedné smlouvy.⁸⁹ Ujednání o vypořádání tedy není obligatorní součástí modifikační smlouvy, ani podmínkou její platnosti či účinnosti.⁹⁰ Dosáhnout zúžení stávajícího rozsahu SJM lze také prostřednictvím soudního rozhodnutí.

Posledním typem smluvní modifikace, i přesto, že tento typ není výslovně uveden v § 717 odst. 1 OZ, je režim jeho správy.⁹¹ Tento režim zakládá režim odlišný od zákonného co do jeho obsahu, tedy práv a povinností manželů.⁹² Zákonná úprava blíže nevymezuje konkrétní pravidla správy a ponechává tak manželům (snoubencům) širokou smluvní volnost.⁹³ Ze strany odborné veřejnosti však zůstává nejednotně řešená otázka formy modifikačních smluv týkající se otázek

⁸³ PSUTKA, Jindřich. In HRUŠÁKOVÁ: *Občanský zákoník II...*, s. 226.

⁸⁴ Tamtéž.

⁸⁵ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 404.

⁸⁶ Shodně ZUKLÍNOVÁ, Michaela. In ŠVESTKA: *Občanský zákoník... Svazek II.*, s. 92.

⁸⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. prosince 2009, sp. zn. 22 Cdo 183/2008.

⁸⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. dubna 2015, sp. zn. 22 Cdo 3779/2014.

⁸⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. února 2016, sp. zn. 22 Cdo 437/2014.

⁹⁰ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 407.

⁹¹ Opačně PSUTKA, Jindřich. In KRÁLÍČKOVÁ: *Občanský zákoník II...*, s. 236, který chápe smluvní vymezení správy pouze jako odchylku od obecné úpravy, nikoli jako samostatný smluvený režim.

⁹² TÉGL, Petr, MELZER, Filip. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 452.

⁹³ KRÁLÍK, Michal. In PETROV: *Občanský zákoník...*, s. 754.

správy SJM, uvedené je způsobeno především skutečností, že někteří autoři modifikaci správy nepovažují za samostatný smluvený majetkový režim. Nicméně jde pořád o smlouvu o manželském majetkovém režimu, a proto se dle mého názoru i pro tuto modifikační smlouvu musí uplatnit požadavek veřejné listiny, bez ohledu na to, že modifikace správy není výslovně uvedena ve výčtu dle § 717 odst. 1 OZ, neboť převáží výklad o požadavku jednotného přístupu ke smluvním modifikacím a princip právní jistoty působící vůči třetím osobám.⁹⁴ Taktéž Psutka se i přes své závěry o specifičnosti smluv o správě SJM již přiklání k povinné formě veřejné listiny.⁹⁵

1.2 Modifikace SJM rozhodnutím soudu

Dalším nástrojem, jimiž lze dosáhnout modifikace SJM, je soudní rozhodnutí. V takovém případě hovoříme o režimu založeném rozhodnutím soudu. V této podkapitole se tímto režimem zabýváme pouze okrajově,⁹⁶ neboť pro účely této práce jsou esenciální modifikace vzniklé na základě modifikačních smluv, které jsou v praxi hojněji využívány. I přesto je však důležité uvést, že i pro soudní rozhodnutí modifikující SJM platí stejná omezení a tato rozhodnutí mají shodné právní důsledky, zejména vůči třetím osobám, jako modifikační smlouvy.

Režim založený rozhodnutím soudu vzniká v situaci, kdy orgán veřejné moci na návrh některého z manželů zasahuje do již existujícího majetkového společenství. Dle § 724 OZ a § 728 OZ soudu přísluší pravomoc modifikovat jak rozsah SJM, tak správu SJM. Pokud jde o modifikace rozsahu SJM, je v tomto ohledu zásadní právě § 724 OZ, jenž stanoví, že je-li pro to závažný důvod, soud na návrh manžela SJM zruší nebo zúží jeho stávající rozsah. V této souvislosti tak můžeme rozlišovat tzv. obligatorně závažné důvody nebo fakultativně závažné důvody, které jsou postupně doplňovány judikaturou Nejvyššího soudu.⁹⁷ V návaznosti na uvedené je soud také oprávněn opětovně obnovit takto zúžené či zrušené SJM, nicméně nenáleží mu oprávnění rozhodovat o odložení vzniku SJM ke dni zániku manželství.⁹⁸ Vzhledem k tomu, že si všechny manželské majetkové režimy jsou rovny, není rozhodné, jaký je zde majetkový režim v okamžiku soudního rozhodování. Z povahy věci je však vyloučeno,

---

⁹⁴ Shodně DVOŘÁK, Jan, SPÁČIL, Jiří. *Společné jmění manželů...*, s. 183. Opačně ZUKLÍNOVÁ, Michaela. In ŠVESTKA: *Občanský zákoník... Svazek II.*, s. 167, která chápe správu jako interní věc manželů, která se třetích osob nedotýká.

⁹⁵ PSUTKA, Jindřich. In KRÁLÍČKOVÁ: *Občanský zákoník II...*, s. 240.

⁹⁶ Podrobněji viz KRÁLÍK, Michal. In PETROV: *Občanský zákoník...*, s. 756 a násl.; TĚGL, Petr, MELZER, Filip. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 471 a násl.

⁹⁷ KRÁLÍK, Michal. Judikatura NS: Společné jmění manželů z pohledu aktuální rozhodovací praxe. *Soudní rozhledy*, 2019, č. 10, s. 310.

⁹⁸ TĚGL, Petr, MELZER, Filip. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 472.

aby soud rozhodoval v případech, kdy mezi manžely existuje režim oddělených jmění či pokud byl vznik SJM vyhrazen až k okamžiku zániku manželství.⁹⁹

1.3 Evidence smluv a soudních rozhodnutí o manželském majetkovém režimu

Současná právní úprava ve vztahu k modifikačním smlouvám a soudním rozhodnutím modifikující SJM pracuje se dvěma typy evidencí. První z nich je Evidence listin o manželském majetkovém režimu (dále jen „Evidence listin“) a druhou z nich je již zmíněný Seznam listin. Obě tyto evidence existují paralelně vedle sebe a jsou na sobě zcela nezávislé. V dalším výkladu však pozornost upínáme pouze na Seznam listin, neboť Evidence listin je významná pouze pro účely řízení o pozůstalosti.¹⁰⁰

OZ v § 721 pracuje v souvislosti s modifikačními smlouvami s pojmem veřejný seznam, nicméně dotčené ustanovení tento veřejný seznam nezavádí, pouze jeho existenci předpokládá.¹⁰¹ Důvodová zpráva k § 721 OZ uvádí, že podrobnosti tohoto veřejného seznamu upraví zvláštní zákon,¹⁰² přičemž tímto zvláštním zákonem, jenž ve svých § 35j až § 35l upravuje podrobnosti tohoto veřejného seznamu označeného jako Seznam listin, je NŘ. NŘ tak upravuje obsah, strukturu, pravidla pro zápisy a získávání informací z tohoto seznamu.¹⁰³ Samotný Seznam listin byl zřízen s účinností od 1. 1. 2014 zákonem č. 303/2013 Sb., jímž došlo k novelizaci NŘ, a dle § 35a odst. 1 písm. d) NŘ ho vede, provozuje a spravuje Notářská komora v elektronické podobě.¹⁰⁴ Seznam listin je vybudován na principu formální publicity,¹⁰⁵ neboť dle § 35l odst. 3 NŘ kterýkoli notář vydá každému na jeho žádost ze sbírky listin opis modifikační smlouvy či opis soudního rozhodnutí modifikující SJM nebo potvrzení o tom, že takový titul není v Seznamu listin zapsán. I přesto, že § 721 OZ hovoří o Seznamu listin jako o veřejném seznamu, nejde o veřejný seznam ve smyslu § 980 a násl. OZ, neboť veřejným seznamem se dle tohoto ustanovení rozumí registr právních objektů a práv k nim, kdežto

---

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ KRÁLÍK, Michal. In PETROV: *Občanský zákoník...*, s. 753.

¹⁰¹ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 446.

¹⁰² Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník [online]. občanskyzakonik.justice.cz, 3. února 2012 [cit. 29. prosince 2020]. Dostupné na <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>.

¹⁰³ TÉGL, Petr, MELZER, Filip. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 484.

¹⁰⁴ BERNARD, Pavel. In BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel (eds). *Notářský řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 154.

¹⁰⁵ FIALA, Petr, GABRIEL, Michael. *Jak se vyhnout dluhům marnotratného manžela a ochránit před nimi společný majetek?* [online]. epravo.cz, 18. května 2015 [cit. 22. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/jak-se-vyhnut-dluhum-marnotratneho-manzela-a-ochranit-pred-nimi-spolecny-majetek-97754.html>>. Shodně KONEČNÁ, Petra. Vliv nového pojetí společného jmění manželů na exekuční řízení z pohledu manžela povinného. *Komorní listy*, 2015, č. 2, s. 12.

Seznam listin je registrem právních skutečností.¹⁰⁶ Obecná ustanovení o veřejných seznamech tak budou na Seznam listin aplikovatelná jen výjimečně.¹⁰⁷ Z uvedeného plyne, že „zápis v Seznamu (...) není dokladem o vlastnickém právu a z obsahu smlouvy (...) nelze bez dalšího dovozovat, že manželé (nebo jeden z nich) jsou vlastníky věci ve smlouvě uvedených.“¹⁰⁸

Jak již vyplynulo z předchozího výkladu, do Seznamu listin se v souladu s § 35j NŘ evidují jak modifikační smlouvy, tak soudní rozhodnutí modifikující SJM, byť se o nich § 721 OZ nezmiňuje.¹⁰⁹ Dle současné právní úpravy přitom není vyloučeno, aby do Seznamu listin bylo postupně zapsáno několik modifikačních titulů, přičemž tyto tituly budou zapsány kumulativně, bez ohledu na jejich vzájemnou kolizi.¹¹⁰ Co se týká samotného zápisu do Seznamu listin, tak modifikační smlouvy se v souladu s § 721 odst. 1 OZ a § 35k odst. 1 NŘ zapisují pouze, je-li to v nich ujednáno, nebo na základě písemné žádosti obou manželů, jejich zápis je tedy zcela fakultativní. Uvedené ovšem neplatí pro soudní rozhodnutí modifikující SJM, neboť ty se dle § 35k odst. 3 NŘ zaevidují bez ohledu na vůli manželů s tím, že jejich zápis provede Notářská komora na základě soudem zaslaného stejnopisu rozhodnutí v elektronické podobě s tím, že soudem zaslaný stejnopis rozhodnutí neobsahuje odůvodnění.

Na závěr je nutné uvést, že zápis modifikačních smluv a soudních rozhodnutí modifikujících SJM do Seznamu listin má zásadní hmotněprávní důsledky,¹¹¹ neboť jak stanoví § 35l odst. 1 NŘ, „*jsou-li smlouva o manželském majetkovém režimu nebo rozhodnutí soudu o manželském majetkovém režimu zapsány v Seznamu listin o manželském majetkovém režimu, manželé se jich mohou dovolat vůči třetím osobám, i když tyto s jejich obsahem nebyly seznámeny.*“ Stejná koncepce se objevuje i v důvodové zprávě k § 721 OZ,¹¹² nicméně v samotném textu zákona vyjádřena není, z toho důvodu právní úprava v NŘ úpravu v OZ doplňuje.¹¹³ Seznam listin tak představuje účinný nástroj, jak mohou manželé seznámit třetí osoby s modifikací svého majetkového společenství s účinky *erga omnes*.¹¹⁴ Nicméně Dytrych ve vztahu k § 35l odst. 1 NŘ dodává, že je třeba jej vykládat v kontextu příslušných ustanovení

¹⁰⁶ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 448

¹⁰⁷ Tamtéž.

¹⁰⁸ Výkladové stanovisko Prezidia NK ČR ze dne 15. a 16.4.2014, č. 2/2014.

¹⁰⁹ KRÁLÍK, Michal. In PETROV: *Občanský zákoník...*, s. 753. Shodně Výkladové stanovisko č. 3 Expertní skupiny Komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti ze dne 1. 3. 2013.

¹¹⁰ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 448.

¹¹¹ KLEIN, Šimon. Evidence a seznam listin o manželském majetkovém režimu. *Ad Notam*, 2014, č. 6, s. 25.

¹¹² Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník [online]. obcanskyzakonik.justice.cz, 3. února 2012 [cit. 3. ledna 2021]. Dostupné na <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>.

¹¹³ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 448.

¹¹⁴ DYTRYCH, Jan. In BÍLEK: *Notářský řád...*, s. 213.

OZ, zejména s § 719 odst. 2 OZ a § 727 odst. 2 OZ, jež upravují ochranu práv třetích osob před modifikacemi majetkových vztahů manželů.¹¹⁵ O celé výše uvedené koncepci a jejím následném dopadu na exekuční řízení bude pojednáno v dalších kapitolách.

1.4 Účinnost modifikací SJM vůči třetím osobám

Samotná skutečnost, že modifikační smlouva nabyla účinnosti či že rozhodnutí soudu modifikující SJM nabylo právní moci ještě neznamena, že se manželé mohou takové smluvní či soudní modifikace dovolávat vůči třetím osobám. Aby tomu tak bylo, musí být modifikace vůči těmto třetím osobám účinná. V této souvislosti OZ hned na několika místech upravuje ochranu třetích osob před modifikacemi a tím fakticky stanovuje limity pro smluvní autonomii manželů (snoubenců) a rozhodování soudu. Ochrana třetích osob však není jediným limitem, se kterým OZ pracuje. Mezi další limity můžeme zařadit např. ustanovení upravující obvyklé vybavení rodinné domácnosti (§ 718 odst. 3 OZ, § 727 odst. 1 OZ) nebo konstrukci ochrany manžela v souvislosti se zabezpečováním rodiny (§ 719 odst. 1 OZ, § 727 odst. 2 OZ).

Ochranu třetích osob před modifikacemi regulují § 719 odst. 2 OZ (shodné pravidlo je formulováno také v § 722 odst. 1 OZ a § 727 odst. 2 OZ), § 733 OZ a § 734 OZ. Nutno zmínit i § 737 OZ, který třetí osoby naopak chrání před nepříznivými důsledky vypořádání SJM. Nejdříve se podrobněji podíváme na § 719 odst. 2 OZ, jež Psutka vnímá jako základ celé právní úpravy ochrany práv třetích osob.¹¹⁶ Ustanovení § 719 odst. 2 zní: „*Smlouva o manželském majetkovém režimu se nesmí svým obsahem nebo účelem dotknout práv třetí osoby, ledaže by se smlouvou souhlasila; tato smlouva uzavřená bez souhlasu třetí osoby nemá vůči ní právní účinky.*“ Dotčené ustanovení blíže nespecifikuje, který typ smluvní modifikace je způsobilý vést k zásahu do práv třetí osoby, proto můžeme obecně dospět k závěru, že to může být jak modifikace rozsahu SJM, pravidel správy SJM, tak i okamžiku vzniku SJM.¹¹⁷ Vzhledem k tomu, že právní normy je třeba vykládat ve vzájemné shodě jako jeden funkční celek, je konstrukce § 719 odst. 2 OZ v návaznosti na další ustanovení přinejmenším problematická. Tento závěr vyplývá jednak z toho, že jednotlivá ochranná pravidla jsou konstruována na různých základech, v důsledku čehož poskytují odlišnou intenzitu ochrany, a jednak z toho, že samotná modifikace často ani nemůže být způsobilým důvodem dotčení pozice třetí osoby.¹¹⁸ Druhý v pořadí uvedený argument si předvedeme na smluvní modifikaci spočívající v zúžení

---

¹¹⁵ Tamtéž, 214.

¹¹⁶ PSUTKA, Jindřich. In HRUŠÁKOVÁ: *Občanský zákoník II...*, s. 239.

¹¹⁷ TĚGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 427.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 422. Shodně MAXA, Hubert. Vypořádání společného jmění manželů v průběhu exekuce. *Právní rozhledy*, 2020, č. 15-16, s. 522.

zákonného rozsahu SJM, v tomto případě nemůže samotná modifikace způsobit okamžitý přesun konkrétních majetkových kusů, neboť jak již bylo uvedeno v rámci předchozího výkladu, účinností modifikační smlouvy daná část jmění přestane být součástí SJM, ale ve vztahu k ní nastupuje režim tzv. kvazi společného jmění a až následným vypořádáním dojde ke změně věcněprávních dispozic.¹¹⁹ V tomto případě je tedy až vypořádání SJM skutečností, jež je způsobilá dotknout se práv třetích osob, nikoli samotná modifikační smlouva.¹²⁰

Dikce dotčeného ustanovení stanoví, že smluvní modifikace se svým obsahem či účelem nesmí dotknout práv třetí osoby, ledaže by se smlouvou souhlasila. Subjektem požívající ochranu je zde tzv. třetí osoba. Otázku, kdo může být touto třetí osobou již zodpověděla judikatura tak, že „za jinou osobu ve smyslu § 143a odst. 4 ObčZ je třeba považovat osobu, jíž se obsah smlouvy o zúžení rozsahu společného jmění manželů může v jejím právním postavení nějak dotknout, resp. může zkrátit její práva.“¹²¹ Třetí osobou tedy může být kdokoli, převážně se však bude jednat o věřitele jednoho nebo obou manželů. I přesto, že dotčené ustanovení stanoví, že se obsah ani účel smlouvy nemůže práv třetích osob pojmově dotknout, je zřejmé, že je zde myšlen primárně důsledek, resp. právní účinky modifikační smlouvy, které jsou způsobilé do pozice třetí osoby zasáhnout.¹²² A v poslední řadě není z textu zákona zcela zřejmé, jaké případy lze subsumovat pod spojení „dotčení práva“ a kdy tak dochází k aplikaci komentovaného ustanovení. K tomuto vymezení také směřuje následující výklad.

Tégl, Melzer a Jindřich „dotčení práv“ vnímají jako vnitřně diferencovanou kategorii s různými skutkovými podstatami, jež vyžadují odlišné přístupy.¹²³ Uvedenou koncepci zastává v komentářové literatuře i Králík.¹²⁴ V návaznosti na to tito autoři rozlišují čtyři případy „dotčení práv“ třetí osoby. Konkrétně jde o 1) dotčení v důsledku změny podstaty existujícího práva (povinnosti), tj. změna obsahu, rozsahu či subjektu, 2) dotčení v důsledku anticipované změny budoucího práva (povinnosti), 3) dotčení v důsledku zkrácení existujícího práva třetí osoby a 4) dotčení v důsledku zkrácení budoucího práva třetí osoby.¹²⁵ V této souvislosti je vhodné uvést, že i přesto, že zákonná dikce hovoří o „dotčení práv“, je nutné pravidlo uplatnit

---

¹¹⁹ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 423. Shodně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. února 2019, sp. zn. 22 Cdo 4773/2018.

¹²⁰ Shodně MAXA, Hubert. Vypořádání společného jmění manželů v průběhu exekuce. *Právní rozhledy*, 2020, č. 15-16, s. 522.

¹²¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. dubna 2005, sp. zn. 22 Cdo 1593/2004.

¹²² TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 427.

¹²³ Tamtéž, s. 429.

¹²⁴ KRÁLÍK, Michal. In PETROV: *Občanský zákoník...*, s. 751. Opačně PSUTKA, Jindřich. In HRUŠÁKOVÁ: *Občanský zákoník II...*, s. 241, který tuto kategorii chápe jako homogenní.

¹²⁵ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 428–436.

i ve vztahu k povinnostem, neboť s ohledem na princip rovnosti a princip autonomie vůle nemůže dojít ani ke změně rozsahu, popř. obsahu povinností bez souhlasu třetí osoby.¹²⁶

Co se týká první kategorie případů, tedy dotčení v důsledku změny podstaty existujícího práva (povinnosti), tak k tomuto dotčení dochází v případech, kdy modifikace působí změnu obsahu, rozsahu existujícího práva, příp. změnu jeho subjektu.¹²⁷ Dle Tégl, Melzera i Jindřicha není taková změna bez souhlasu třetí osoby možná, ledaže zákon takový postup připouští, neboť v soukromém právu je obecně vyloučeno, aby bylo existující právo třetí osoby dotčeno (ve svém rozsahu, obsahu či subjektu) právním jednáním jiné soukromé osoby.¹²⁸ Uvedený závěr je dle mého názoru správný, neboť zcela koresponduje s principem rovnosti a autonomie vůle. Uvedení autoři v této souvislosti jako příklad uvádí situaci, kdy manželé prostřednictvím modifikace transformují společný dluh manželů na výhradní dluh jednoho manžela.¹²⁹ Vzhledem k tomu, že dluh byl původně společný a manželé tak byli zavázáni jako solidární dlužníci,¹³⁰ nemohou svým právním jednáním docílit změny subjektu právního vztahu a v důsledku toho zhoršit pozici věřitele. Pokud k tomuto jednání nebyl dán věřitelův souhlas, jeho právo zůstává zachováno v původním rozsahu, obsahu i se stejnými subjekty, přičemž nedostatek souhlasu nezpůsobuje neplatnost modifikace, pouze její účinky zůstávají *inter partes*.¹³¹ Dotčené ustanovení je tak na tento případ nepoužitelné.

Druhý případ, dotčení v důsledku anticipované změny budoucího práva (povinnosti), vychází ze stejné situace jako případ první, nicméně modifikace směřuje ke změně rozsahu, obsahu, příp. změně subjektů práv teprve v budoucnu vznikajících, modifikace se tedy netýká konkrétních existujících práv (povinností), nýbrž vytváří obecná organizační pravidla o budoucím přiřazování individuálních práv (povinností) manželů pod různý majetkový režim.¹³²

---

¹²⁶ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 428. Opačně PSUTKA, Jindřich. In KRÁLÍČKOVÁ: *Občanský zákoník II...*, s. 225, který uvádí, že modifikační smlouva se může dotknout i povinností třetí osoby, s výhradou změn ve vztahu k jejich obsahu a rozsahu. Otázkou je, jakým jiným způsobem by se modifikační smlouva mohla povinností třetí osoby dotknout.

¹²⁷ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 430.

¹²⁸ Tamtéž. Shodně KRÁLÍK, Michal. In PETROV: *Občanský zákoník...*, s. 751.

¹²⁹ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 430.

¹³⁰ Uvedené má svůj základ v § 713 odst. 2 OZ, který zní: „Povinnosti a práva spojená se společným jměním nebo jeho součástmi náleží oběma manželům společně a nerozdílně.“ Tento závěr je však v rozporu s judikaturou Nejvyššího soudu viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. září 2007, sp. zn. 31 Odo 677/2005, kde byl vysloven názor, že „splnění závazku náležejícího do společného jmění manželů, sjednaného jen jedním z manželů, nemůže věřitel v nalézacím řízení vymoci po druhém z těchto manželů.“ Uvedené rozhodnutí je podrobeno značné kritice ze strany odborné veřejnosti viz MALENOVSKÝ, Radek. K žalobě na splnění závazku náležejícího do SJM, sjednaného jen s jedním z manželů. *Právní rozhledy*, 2008, č. 30, s. 747.; MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renata. Odpovědnost za dluhy manžela dle nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2014, č. 19, s. 649.

¹³¹ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 431.

¹³² Tamtéž.

Uvedené přitom můžeme demonstrovat na příkladu, kdy si manželé sjednají, že veškeré dluhy, jež by byly podle zákonného režimu součástí SJM, budou pouze výhradními dluhy toho manžela, který je převzal.¹³³ V tomto případě však nelze hovořit o dotčení práv třetí osoby, neboť její právo v okamžiku uzavření modifikační smlouvy ještě neexistovalo.¹³⁴ Z toho důvodu souhlas třetí osoby s účinky modifikační smlouvy nemůže být ani vyžadován. Ochrana třetí osoby se v tomto případě realizuje prostřednictvím požadavku vědomosti o předchozí modifikaci,¹³⁵ neboť pokud by budoucí věřitel o učiněné modifikaci neměl povědomí, předpokládal by, že společný dluh bude moci vymáhat po obou solidárních dlužnících. Chrání se zde jeho legitimní očekávání. Obecné pravidlo je tedy koncipováno tak, že modifikace bude vůči třetí osobě účinná, pokud o modifikaci věděla nejpozději před vznikem svého práva.¹³⁶ Pokud byl však modifikační titul zapsán do veřejného seznamu dle § 721 OZ, má taková modifikace vůči třetí osobě v souladu s § 351 odst. 1 NŘ účinky bez ohledu na to, zda o ní věděla. Jestliže ale modifikace není zapsána ve veřejném seznamu, ani není třetí osobě před vznikem jejího práva známa, platí pro třetí osobu stav, jaký by tu byl, kdyby k modifikaci nedošlo.¹³⁷ V souvislosti se znalostí třetí osoby o existenci modifikace, jež není evidována ve veřejném seznamu dle § 721 OZ, judikatura v souladu s výslovným zněním § 143a odst. 4 SOZ vyžadovala znalost obsahu modifikace. Otázkou zůstává, zda se tento požadavek uplatní i za účinnosti OZ, nebo zda bude stačit pouhá vědomost o její existenci. Psutka i za současné právní úpravy setrvává na požadavku znalosti obsahu modifikace, ovšem bez jakékoliv argumentace.¹³⁸ Naopak Tégl, Melzer a Jindřich v této souvislosti uvádějí, že vzhledem k tomu, že OZ takovou úpravu neobsahuje, měla by pro vyloučení ochrany třetí osoby stačit pouhá vědomost o existenci modifikace s tím, že pokud třetí osoba o její existenci bude vědět, a přesto neučiní příslušné kroky ke zjištění jejího obsahu, není možné, aby její pasivita šla k tíži manželům.¹³⁹ Je ovšem nutné každý případ posuzovat individuálně a zohlednit případné mylně poskytnuté a zavádějící informace ze strany manželů.

Třetím případem je dotčení v důsledku zkrácení existujícího práva třetí osoby. Na rozdíl od dvou předchozích příkladů zde dotčení nebude spočívat ve změně rozsahu, obsahu či

---

¹³³ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 431.

¹³⁴ Shodně PSUTKA, Jindřich. In HRUŠÁKOVÁ: *Občanský zákoník II...*, s. 243, který uvádí, že „je nutné dospět k závěru, že tato ochrana je dána pouze třetím osobám, jejichž právo (pohledávka) vzniklo před uzavřením modifikační smlouvy.“

¹³⁵ KRÁLÍK, Michal. In PETROV: *Občanský zákoník...*, s. 751.

¹³⁶ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 431. I v tomto případě použijeme pravidlo zakotvené v § 143a odst. 3 SOZ, i když jej OZ nepřevzal.

¹³⁷ Tamtéž.

¹³⁸ PSUTKA, Jindřich. In KRÁLÍČKOVÁ: *Občanský zákoník II...*, s. 224.

¹³⁹ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 431-432.

subjektu práva, nýbrž v oslabení možnosti právo třetí osoby vynutit, tj. ve zkrácení jejího práva.¹⁴⁰ Tégl, Melzer a Jindřich v této souvislosti uvádějí jako příklad situaci, kdy věřitel má pohledávku vůči jednomu z manželů, přičemž tento dluh nespadá do SJM, ale je výhradním dluhem tohoto manžela, následně dojde k modifikaci a vypořádání s tím, že veškerý majetek dosud náležející do SJM se transformuje na výhradní majetek nedlužného manžela.¹⁴¹ Takovým postupem došlo ke zkrácení práva věřitele, neboť se zmenšila masa majetku, ze které se mohl uspokojit. Mohli bychom tedy uzavřít, že jde o případ, kdy dochází k aplikaci § 719 odst. 2 OZ, a taková modifikace se považuje za *ex lege* neúčinnou, neboť se dotýká práva věřitele a zároveň s ní věřitel nevyslovil souhlas. Nicméně vzhledem k tomu, že jedním ze základních principů každého systému je požadavek na jeho bezrozpornost, tedy konformitu, je nutné, aby výsledky výkladu byly co nejvíce slučitelné s vnitřním systémem práva.¹⁴² V návaznosti na uvedené dospějeme k závěru, že § 719 odst. 2 OZ nelze aplikovat ani v tomto případě, neboť § 719 odst. 2 OZ v souvislosti s § 733 OZ¹⁴³ a § 737 OZ¹⁴⁴ nedává smysl. Uvedené si ukážeme na následujícím příkladu. Jednomu z manželů po uzavření manželství vznikne dluh, který není součástí SJM. Po dvou letech manželé uzavřou modifikační smlouvu zužující SJM o všechny nemovité věci, součástí smlouvy je i vypořádání, že veškeré nemovité věci náležející do SJM se transformují na výhradní majetek nedlužného manžela. Věřitel bude modifikací na svých právech zkrácen, neboť dojde ke zmenšení majetku v SJM, ze kterého by se dle okolností mohl uspokojit. Vystává však otázka, zda se aplikuje § 719 odst. 2 OZ a modifikace bude považována za *ex lege* neúčinnou, nebo se zaměříme na vypořádání učiněné v rámci modifikační smlouvy a budeme muset odporovat dle § 737 odst. 1 OZ. Situaci navíc ještě komplikuje § 733 OZ, jenž je konstruován tak, že pokud od vzniku dluhu dojde do šesti měsíců k modifikaci, presumuje se úmysl manželů zkrátit věřitele a v důsledku toho se taková modifikace považuje *ex lege* za neúčinnou. Pokud bychom tedy dospěli k závěru, že zkrácení práva věřitele (bez jeho souhlasu) má za následek pokaždé neúčinnost modifikace, která nastává ze zákona, nezbyl by žádný aplikační prostor pro § 733 OZ.

---

¹⁴⁰ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 432.

¹⁴¹ Tamtéž.

¹⁴² MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva: úvod do právní argumentace*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 152.

¹⁴³ Pozn.: § 733 OZ „Zavázal-li se jeden z manželů v době, od které do změny nebo vyloučení zákonného majetkového režimu, ať smlouvou manželů nebo rozhodnutím soudu, uplynulo méně než šest měsíců, může být pohledávka jeho věřitele uspokojena ze všeho, co by bylo součástí společného jmění, kdyby ke smlouvě manželů nebo k rozhodnutí soudu nedošlo.“

¹⁴⁴ Pozn.: § 737 odst. 1 OZ „Vypořádáním jmění nesmí být dotčeno právo třetí osoby. Bylo-li její právo vypořádáním dotčeno, může se třetí osoba domáhat, aby soud určil, že je vypořádání vůči ní neúčinné.“

Řešení této situace nabízí Tégl, Melzer a Jindřich, kteří považují za přiléhavější použití pravidel o odporovatelnosti právního jednání, neboť dle jejich názoru by obrana dotčených třetích osob měla spočívat v dovolání se neúčinnosti dle § 589 a násl. OZ.¹⁴⁵ Stejně řešení uvádí i Králík.¹⁴⁶ Pro tento závěr svědčí hned několik argumentů. Jedním z nich je ten, že neexistuje žádný legitimní důvod, proč by věřiteli (třetí osobě) měla náležet ochrana ve větším rozsahu v případě, kdy dlužník je rovněž manželem, než je tomu v případech ostatních.¹⁴⁷ Pokud by tomu tak bylo, docházelo by k absurdním situacím, kdy zkracující modifikace manželů by byla vůči věřiteli neúčinná *ex lege*, zatímco zkracujícímu jednání jiných dlužníků by věřitel musel odporovat, v důsledku toho by došlo k znevýhodnění některých skupin dlužníků, a to manželů, což je v rozporu s § 3 odst. 2 písm. b) OZ, neboť rodina a manželství požívají zvláštní zákonné ochrany.¹⁴⁸ Výše popsané řešení se však nebude vztahovat na situace, kdy sice vznik práva třetí osoby předchází vzniku modifikace, nicméně modifikace se nedotýká existujícího jmění, ale pouze stanovuje pravidla pro potencionální nabytí budoucího majetku.¹⁴⁹

Posledním případem je dotčení v důsledku zkrácení budoucího práva třetí osoby. Jde o situace, kdy vznik modifikace předchází vzniku práva třetí osoby, aniž by se týkala změn rozsahu, obsahu či subjektu práva. V těchto případech může mít modifikace, pouze „hypotetický negativní dopad na možnost vynucení později vzniklých práv třetích osob.“¹⁵⁰ Jako příklad můžeme uvést situaci, kdy během trvajícího manželství bude manžely sjednán režim oddělených jmění s tím, že následně také dojde k vypořádání zrušeného SJM. Poté vznikne jednomu z manželů výhradní dluh. Věřitel o modifikaci neví, a proto očekává, že v případě nuceného vynucení splnění povinnosti se bude moci uspokojit jak z výhradního majetku dlužného manžela, tak z majetku v SJM, nicméně SJM již neexistuje. V tomto případě však nemůže být věřitel chráněn před minulým právním jednáním manželů, neboť obecně ani není možné, aby věřitel odporoval minulým právním jednáním svých dlužníků a domáhal se určení jejich neúčinnosti, neboť v době takového právního jednání neexistovala pohledávka třetí osoby, tudíž nebyly splněny ani základní předpoklady pro dovolání se neúčinnosti.¹⁵¹ Taková modifikace bude vůči třetí osobě účinná bez dalšího.

---

¹⁴⁵ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 432.

¹⁴⁶ KRÁLÍK, Michal. In PETROV: *Občanský zákoník...*, s. 751.

¹⁴⁷ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 433.

¹⁴⁸ Tamtéž.

¹⁴⁹ KRÁLÍK, Michal. In PETROV: *Občanský zákoník...*, s. 752.

¹⁵⁰ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 434.

¹⁵¹ Tamtéž, s. 436.

Výše naznačené pojetí účinností modifikací dle mého názoru plně reflektuje odlišnosti jednotlivých modifikací a pracuje s nimi individuálně tak, aby na jedné straně byla v co největší míře respektována autonomie vůle smluvních stran a na straně druhé, aby bylo v co největší míře chráněno právo třetí osoby. Je nutné však dodat, že množství judikatury, jež se vyjadřuje k problematice účinnosti modifikací ve vztahu k platné a účinné právní úpravě, není mnoho. Uvedené je způsobeno judikaturou Nejvyššího soudu, dle níž pro aplikaci ustanovení OZ je nutné, aby závazkový právní vztah, z něhož vzešel exekvovaný dluh, vznikl až po 1. 1. 2014.¹⁵² Vzhledem k tomu, že v exekučních věcech není výjimkou, že se pracuje s exekučními spisy z roku 2010, je judikatura ve vztahu k této problematice teprve na vzestupu. V této souvislosti tak považuji za důležité uvést nedávný náleží Ústavního soudu ze dne 24. dubna 2019¹⁵³ vztahující se k platné a účinné právní úpravě, na jehož základě se zformuloval názor, že „*manžel neodpovídá za dluhy druhého z manželů a nelze tak na jeho majetek vést exekuci, jestliže ke vzniku společného jmění manželů na základě smlouvy o manželském majetkovém režimu, sepsaném notářem (tzv. předmanželská smlouva) vůbec nedošlo.*“¹⁵⁴

---

¹⁵² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. února 2020, sp. zn. 20 Cdo 139/2020. Shodně též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. prosince 2019, sp. zn. 20 Cdo 502/2019. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. března 2018, sp. zn. 22 Cdo 6109/2017. Uvedená judikatura je však podrobena značné kritice viz HRABALOVÁ, Rita. Exekuce společného jmění manželů a obrana manžela povinného ve světle zákona č. 139/2015 Sb. *Ad Notam*, 2017, č. 6, s. 15.; MELZER, Filip, ŠÍNOVÁ, Renata. In MELZER, Filip, TĚGL, Petr (eds). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV/2. § 794-975*. Praha: Leges, 2016, s. 1988-1989.

¹⁵³ Nález Ústavního soudu ze dne 24. dubna 2019, sp. zn. I. ÚS 1587/17.

¹⁵⁴ Notářská komora České republiky. *Významné rozhodnutí Ústavního soudu - nelze vést exekuci na společné jmění manželů, jestliže k jeho vzniku na základě tzv. předmanželské smlouvy vůbec nedošlo* [online]. nkr.cz, 23. května 2019 [cit. 1. ledna 2021]. Dostupné na <https://www.nkr.cz/aktuality/detail/37_611-vyznamne-rozhodnuti-ustavniho-soudu-nelze-vest-exekuci-na-spolecne-jmeni-manzelu-jestliže-k-jeho-vzniku-na-zaklade-tzv-predmanzelske-smlouvy-vubec-nedoslo>.

2. Obrana manžela povinného v exekučním řízení

Civilní exekuční řízení je systémovou součástí civilního práva procesního, v rámci něhož dochází k vymožení splnění dříve uložené povinnosti.¹⁵⁵ Exekuční řízení však není automatickým pokračováním řízení nalézacího, což ostatně vyplývá jak z povahy, tak účelu nalézacího řízení, neboť v něm je ochrana poskytována porušenému (ohroženému) subjektivnímu právu tvrzenému, kdežto v řízení exekučním je ochrana poskytována porušovanému subjektivnímu právu již judikovanému.¹⁵⁶ V České republice v současnosti existuje duální systém civilního exekučního práva,¹⁵⁷ který byl nastolen zákonem č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „EŘ“), kdy od nabytí jeho účinnosti disponují pravomocí realizovat nucený výkon povinností uložených exekučním titulem dva rovnocenné subjekty, a to soud a soudní exekutor.

Vzhledem k tomu, že základním smyslem exekučního řízení je vymoci splnění povinnosti, která byla povinnému uložena exekučním titulem, měl by to být právě majetek povinného, jenž bude v exekučním řízení zajištěn a jehož zpeněžení bude sloužit k uspokojení pohledávky oprávněného. Mohou však nastat situace, kdy dojde k postihu majetku i jiné osoby odlišné od povinného, typicky jeho manžela, a to i v případě, kdy vymáhaný dluh není součástí SJM. Do exekuce (výkonu rozhodnutí) pak budou zahrnuty i věci, k nimž přísluší vlastnické právo někomu jinému, v takových případech dochází ke střetu práva na uspokojení přiznané pohledávky oprávněného a práva třetí osoby na ochranu jejího vlastnictví.¹⁵⁸ Právní úprava však se shora popsanou situací počítá a obsahuje tak právní nástroje, jež mohou nastalý konflikt řešit. Vzhledem k obsahu práce dále pojednáváme pouze o manželovi povinného jako o osobě, která nenese za dluh vzniklý z exekvovaného závazku v hmotněprávní rovině odpovědnost,¹⁵⁹ a přesto bývá do jejich práv v souvislosti s exekučním řízením často zasahováno.

---

¹⁵⁵ MÁDR, Jaroslav. In JIRSA, Jaromír (ed). *Občanské soudní řízení (soudcovský komentář). Kniha V. § 251-379 občanského soudního řádu*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 22.

¹⁵⁶ ŠÍNOVÁ, Renáta, KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, Ingrid a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 2.

¹⁵⁷ PLÁŠIL, Vladimír. Zamyšlení nad legislativním vývojem v exekucích v roce 2020. *Komorní listy*, 2020, č. 1, s. 7.

¹⁵⁸ JUŘÁTKOVÁ, Petra, PINKAVOVÁ, Zdena. Možnosti obrany třetích osob proti neoprávněnému zásahu do jejich vlastnického práva. *Komorní listy*, 2017, č. 1, s. 9.

¹⁵⁹ MAXA, Hubert. Postižení účtu manžela povinného u peněžního ústavu. *Právní rozhledy*, 2019, č. 9, s. 311.

2.1 Návrh na zastavení exekuce

S účinností od 1. 7. 2015 byla zákonem č. 139/2015 Sb., nahrazena excindační neboli vylučovací žaloba návrhem na zastavení, který je nyní upraven v § 262b zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OSŘ“) a § 55 EŘ, jenž poskytuje manželovi povinného obranu proti postihu jeho výlučného majetku či majetku v SJM, pokud zákon jeho postižení nepřipouští vůbec nebo pouze v menším rozsahu.¹⁶⁰ Ve vztahu k jednotlivým důvodům zastavení exekuce (výkonu rozhodnutí), jež jsou zakotveny v § 268 OSŘ, jde o důvod pod písm. d), tedy pokud je postižen majetek, ze kterého nelze vymáhanou pohledávku uspokojit.¹⁶¹ Ze strany odborné veřejnosti se však objevují i menšinové názory, že i přes existenci § 262b OSŘ má manžel povinného možnost využít obecné úpravy excindační žaloby zakotvené v § 267 OSŘ,¹⁶² takové závěry ovšem musíme s ohledem na dosavadní judikaturu¹⁶³ a zjevný úmysl zákonodárce uvedený v důvodové zprávě¹⁶⁴ odmítnout. Návrh manžela povinného na zastavení se v soudním výkonu rozhodnutí podává u exekučního soudu, který o něm také rozhoduje. Naopak v exekuci dle EŘ se takový návrh podává dle § 55 odst. 1 EŘ přímo u soudního exekutora, jenž exekuci vede s tím, že o něm soudní exekutor rozhodne do 15 dnů od doručení takového návrhu na základě písemných dokladů i bez souhlasu oprávněného. Nevyhoví-li však takovému návrhu, postoupí jej společně s exekučním spisem v uvedené lhůtě k rozhodnutí exekučnímu soudu. Zákon však další lhůtu pro rozhodnutí soudu nestanoví a bude tedy záležet především na aktuální kapacitě soudu, jak rychle o uvedeném návrhu rozhodne.¹⁶⁵ O návrhu na zastavení soudní exekutor (soud) rozhoduje dle § 55b odst. 2 EŘ (§ 254 odst. 1 věta druhá OSŘ) usnesením. Návrh přitom musí obsahovat označení skutečností rozhodných pro zastavení exekuce (výkonu rozhodnutí), označení navrhovaných důkazů, popř. listiny prokazující jeho nárok.¹⁶⁶ Samotný obsah návrhu se tedy bude lišit podle toho, z jakého důvodu se manžel povinného zastavení exekuce (výkonu rozhodnutí) domáhá.

---

¹⁶⁰ MÁDR, Jaroslav. In JIRSA: *Občanské soudní řízení...*, s. 83.

¹⁶¹ Tamtéž.

¹⁶² Viz JURÁTKOVÁ, Petra, PINKAVOVÁ, Zdena. Možnosti obrany třetích osob proti neoprávněnému zásahu do jejich vlastnického práva. *Komorní listy*, 2017, č. 1, s. 9.; JURÁTKOVÁ, Petra. K hypotetickému vypořádání společného jmění. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2016, č. 4, s. 569.

¹⁶³ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové, ze dne 22. září 2015, sp. zn. 24 Co 353/2015.

¹⁶⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 139/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů [online]. psp.cz, 7. října 2014 [cit. 12. ledna 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=7&ct=337&ct1=0>>.

¹⁶⁵ MUSILOVÁ, Barbora. *Novela exekučního řádu může znamenat vyšší míru ochrany pro manžela dlužníka* [online]. ksb.cz, 7. března 2016 [cit. 3. února 2021]. Dostupné na <https://www.ksb.cz/cs/novinky-publikace/clanky/3377_novela-exekucniho-radu-muze-znamenat-vyssi-miru-ochrany-pro-manzela-dluznika>.

¹⁶⁶ KASÍKOVÁ, Martina. In KASÍKOVÁ, Martina (ed). *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 387-388.

Podání návrhu na zastavení ze strany manžela povinného zákon neomezuje žádnou lhůtou a jeho uplatnění nemá za následek nastoupení odkladného účinku. O tomto procesním prostředku musí být manžel povinného vždy dle § 262b odst. 1 OSŘ ve spojení s § 52 odst. 1 EŘ poučen.

2.1.1 Návrh na zastavení exekuce a excindační žaloba

Vzhledem k tomu, že podle současné právní úpravy obrana manžela povinného spočívá pouze v podání návrhu na zastavení, je nezbytné si zodpovědět otázku, zda tento institut představuje pro manžela povinného účinnější, popř. výhodnější procesní prostředek ochrany jeho práv, než představovala excindační žaloba. Pokud porovnáme řízení o návrhu na zastavení a řízení o excindační žalobě, tak u obou převládá charakter nalézacího řízení sporného, neboť se v rámci nich řeší skutkové otázky důležité z pohledu hmotného práva a účastníci obou řízení jsou zatíženi břemenem tvrzení a břemenem důkazním.¹⁶⁷ Vychází tak otázka, z jakého důvodu došlo k tak významné koncepční změně ve vztahu k procesní obraně manžela povinného. Nahlédnutím do důvodové zprávy k zákonu č. 139/2015 Sb. zjistíme, že cílem nové právní úpravy bylo zejména zefektivnit ochranu manžela povinného, neboť excindační žaloba představovala prostředek zdlouhavý a nepružný, naproti tomu rozhodnutí o návrhu na zastavení by mělo být zpravidla rychlejší.¹⁶⁸ Zdlouhavost řízení o excindační žalobě je způsobena především tím, že se o ní nerozhoduje v rámci probíhajícího exekučního řízení, ale v samostatném řízení dle části třetí OSŘ.¹⁶⁹ Naopak o návrhu na zastavení se rozhoduje přímo v rámci exekučního řízení. Díky tomuto postupu tak odpadl jeden procesní krok, neboť po právní moci rozhodnutí o excindační žalobě bylo třeba následně samostatně rozhodnout o (částečném) zastavení exekuce (výkonu rozhodnutí).¹⁷⁰ Co se týká finanční nákladnosti těchto procesních prostředků, tak vzhledem k tomu, že řízení o excindační žalobě probíhá v samostatném řízení dle části třetí OSŘ, je zatíženo soudním poplatkem.¹⁷¹ Pokud jde o náhradu nákladů řízení, tak u excindační žaloby se obecně uplatňuje zásada úspěchu ve věci dle § 142 odst. 1 OSŘ,¹⁷² i přesto se však můžeme setkat s tím, že některé soudy přistupují

¹⁶⁷ SVOBODA, Karel. Přerušeni exekuce podle § 109 OSŘ? *Soudní rozhledy*, 2017, č. 2, s. 42.

¹⁶⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 139/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů [online]. psp.cz, 7. října 2014 [cit. 12. ledna 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=7&ct=337&ct1=0>>.

¹⁶⁹ MÁDR, Jaroslav. In JIRSA: *Občanské soudní řízení...*, s. 101.

¹⁷⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 139/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů [online]. psp.cz, 7. října 2014 [cit. 12. ledna 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=7&ct=337&ct1=0>>.

¹⁷¹ MÁDR, Jaroslav. In JIRSA: *Občanské soudní řízení...*, s. 84.

¹⁷² Usnesení Ústavního soudu ze dne 30. června 2009, sp. zn. I. ÚS 881/09.

k aplikaci § 150 OSŘ a právo na náhradu nákladů řízení žádnému z účastníků nepřiznávají.¹⁷³ Naopak u návrhu na zastavení se hledisko úspěchu ve věci neuplatní, namísto něj totiž nastupuje hledisko tzv. procesního zavinění zakotvené v § 271 OSŘ a § 89 EŘ.¹⁷⁴ Pokud však manželovi povinného vzniknou náklady v souvislosti s bráněním svého práva v důsledku nesprávného postupu soudního exekutora, nemůže se domáhat jejich náhrady na oprávněném či povinném, ale může jít pouze cestou náhrady škody podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.¹⁷⁵ Z výše uvedených důvodů je tak návrh na zastavení pro manžela povinného efektivnějším, rychlejším a méně nákladným prostředkem k bránění jeho práv.

Vzhledem k tomu, že manžel povinného je účastníkem exekučního řízení dle § 36 odst. 2 EŘ (§ 255 odst. 2 OSŘ) má právo na doručování všech vydaných usnesení, proti nimž může uplatňovat opravné prostředky,¹⁷⁶ může v souladu s principem úplné apelace dle § 254 odst. 6 OSŘ ve spojení s § 52 odst. 1 EŘ v rámci odvolacího řízení uvádět nové skutečnosti a důkazy, má přístup k listinám z exekučního spisu a obecně má snadnější přístup k informacím o probíhajícím exekučním řízení.¹⁷⁷ Manžel povinného má tedy v rámci exekučního řízení lepší procesní postavení než třetí osoby, které se stále proti postižení jejich majtkových hodnot musí bránit prostřednictvím excindační žaloby (§ 267 OSŘ). Tato koncepce vychází ze skutečnosti, že manžel povinného je osoba, se kterou povinný žije, se kterou udržuje rodinné společenství, vytváří zdravé rodinné prostředí a s kterou společně pečuje o děti. Je to také osoba, jejíž majetek může být v rámci exekučního řízení vedeného pro výlučný dluh druhého manžela postižen, neboť dle § 731 OZ „vznikl-li dluh jen jednoho z manželů za trvání společného jmění, může se věřitel při výkonu rozhodnutí uspokojit i z toho, co je ve společném jmění.“ Výchozí je tedy pravidlo, že i pro dluh jednoho z manželů lze postihnout SJM zásadně jako celek, a to i přesto, že majetek v SJM je také majetkem nedlužného manžela. Z těchto důvodů tedy považují nahrazení excindační žaloby návrhem na zastavení vhodnou koncepční změnou.

---

¹⁷³ HOBL, Jaroslav. Náklady řízení zahájených na obranu třetích osob při postižení movitých věcí v exekuci. *Komorní listy*, 2018, č. 1, s. 15. Shodně MELZER, Filip, TĚGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. Odpovědnost za dluhy manžela dle nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2014, č. 19, s. 649.

¹⁷⁴ MAXA, Hubert. Zastavení exekuce a postup dle § 271 OSŘ. *Právní rozhledy*, 2017, č. 13-14, s. 484.

¹⁷⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. července 2015, sp. zn. 26 Cdo 678/2015.

¹⁷⁶ KASÍKOVÁ, Martina. In KASÍKOVÁ: *Exekuční řád. Komentář...*, s. 203.

¹⁷⁷ MUSILOVÁ, Barbora. *Novela exekučního řádu může znamenat vyšší míru ochrany pro manžela dlužníka* [online]. ksb.cz, 7. března 2016 [cit. 3. února 2021]. Dostupné na <https://www.ksb.cz/cs/novinky-publikace/clanky/3377_novela-exekucniho-radu-muze-znamenat-vyssi-miru-ochrany-pro-manzela-dluznika>.

2.2 Návrh na odklad exekuce

Návrh na odklad je procesní prostředek, díky němuž lze v exekučním řízení dosáhnout stavu, v němž soudní exekutor (soud) posečká a nečiní úkony, které by vedly bezprostředně k vynucení splnění povinnosti povinného.¹⁷⁸ Nás tento institut zajímá především proto, že návrh manžela povinného na zastavení nemá *ex lege* odkladný účinek, z toho důvodu je přinejmenším vhodné, aby návrh na odklad byl k samotnému návrhu na zastavení připojen. V zákoně jsou upraveny dva důvody odkladu, přičemž v souvislosti s návrhem manžela povinného na zastavení je pro nás relevantní důvod spočívající v očekávání, že exekuce (výkon rozhodnutí) bude, ač jen zčásti, zastavena. Z § 262b odst. 1 OSŘ vyplývá, že manžel povinného musí být o možnosti uplatnit návrh na zastavení poučen, tato poučovací povinnost se však již nevztahuje na návrh na odklad, z toho důvodu se manžel povinného může nesprávně domnívat, že svým návrhem na zastavení dalšímu postupu soudního exekutora (soudu) zabrání. Proto se jeví vhodné, aby *de lege ferenda* byl s návrhem na zastavení spojen *ex lege* odkladný účinek, či aby soudní exekutor (soud) v rámci poučovací povinnosti dle § 262b odst. 1 OSŘ manžela povinného o jeho právu uplatnit návrh na odklad poučil. Nicméně zákon v této souvislosti umožňuje soudnímu exekutorovi (soudu) rozhodnout dle § 266 odst. 2 OSŘ ve spojení s § 52 odst. 1 EŘ o odkladu i bez návrhu, lze-li očekávat, že bude exekuce (výkon rozhodnutí) zastavena. Tak jako řízení o návrhu na zastavení, tak také řízení o návrhu na odklad probíhá uvnitř samotného exekučního řízení a nepodléhá tedy poplatkové povinnosti.¹⁷⁹

---

¹⁷⁸ KASÍKOVÁ, Martina, KUČERA, Zdeněk. In KASÍKOVÁ: *Exekuční řád. Komentář...*, s. 377.

¹⁷⁹ MÁDR, Jaroslav. In JIRSA: *Občanské soudní řízení...*, s. 99.

3. Modifikace SJM a jejich vliv ve fázi před provedením výkonu rozhodnutí

Vzhledem k tomu, že jedním z cílů této práce je též zkoumat účinky modifikací SJM v rámci exekučního řízení, konkrétně v jeho první fázi, která předchází realizaci nuceného zásahu do právní, zejména majetkové sféry povinného, je nutné si jednotlivé fáze exekučního řízení alespoň v obecném rámci vymežit. V souladu s principem legálního pořádku je samotné exekuční řízení je rozděleno do dvou obligatorních procesních fází, přičemž soudní exekutor (soud) je ve vztahu k nim vázán sousledností jednotlivých procesních úkonů.¹⁸⁰ V zájmu zachování jednotné terminologie v rámci této práce označujeme první fázi exekučního řízení jako fázi před provedením výkonu rozhodnutí a druhou fázi exekučního řízení označujeme jako fázi provedení výkonu rozhodnutí. Fáze před provedením výkonu rozhodnutí začíná podáním exekučního návrhu (návrhu na výkon rozhodnutí) oprávněným, přičemž její podstatou je zejména zkoumání podmínek exekučního řízení. Tato fáze je charakteristická tím, že soudní exekutor v rámci této fáze, mimo zkoumání podmínek exekučního řízení, činí pouze úkony směřující k realizaci nuceného zásahu do právní, zejména majetkové sféry povinného a v rámci vedení exekuce je tedy oprávněn k úkonům zajišťovací povahy, zejména k vydávání exekučních příkazů postihující majetek povinného.¹⁸¹ V této první fázi však jde pouze o určení majetku, jenž má být v exekučním řízení postižen, jeho faktické postižení je namístě až v rámci fáze provedení výkonu rozhodnutí.¹⁸² Exekuční řízení se překlápí do své druhé fáze provedení výkonu rozhodnutí jednak v okamžiku nabytí právní moci usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, a jednak v okamžiku, kdy jsou naplněny podmínky § 47 EŘ, „*tj. exekuční příkaz má účinky pravomocného nařízení výkonu rozhodnutí a tato skutečnost byla také řádně zapsána do rejstříku.*“¹⁸³ Až při splnění výše uvedených podmínek může být přistoupeno k faktickému postižení majetku povinného. Tyto dvě fáze musí být v rámci exekučního řízení rozlišovány, neboť to, že došlo ve fázi před provedením výkonu rozhodnutí k postižení majetku povinného, ještě neznamená, že ve vztahu k tomuto majetku bude výkon rozhodnutí také proveden.¹⁸⁴

¹⁸⁰ ŠÍNOVÁ, Renáta: *Civilní proces. Řízení exekuční...*, s. 17.

¹⁸¹ KASÍKOVÁ, Martina. In KASÍKOVÁ, Martina (ed). *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 343.

¹⁸² MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. Odpovědnost za dluhy manžela dle nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2014, č. 19, s. 649.

¹⁸³ ŠÍNOVÁ, Renáta: *Civilní proces. Řízení exekuční...*, s. 41.

¹⁸⁴ Shodně DVORÁK, Jan, SPÁČIL, Jiří. *Společné jmění manželů...*, s. 99, který stanoví, že „v rámci výkonu rozhodnutí je třeba rozlišovat jeho nařízení a jeho provedení; platí, že skutečnost, že byl ohledně určitého majetku nařízen výkon rozhodnutí, ještě neznamená, že ohledně tohoto majetku bude také proveden.“

V rámci této kapitoly si tedy podrobně vymežíme, jakým způsobem jsou modifikace ze strany soudního exekutora (soudu) zohledňovány v první fázi exekučního řízení, přičemž budeme odlišovat jednotlivé modifikace podle toho, zda půjde o modifikace v Seznamu listin evidované či modifikace v Seznamu listin neevidované a jakým způsobem tuto reflexi ovlivní samotný časový okamžik vzniku závazku mezi povinným a třetí osobou. Z hlediska obsahu této kapitoly jsou naprosto stěžejní zejména § 262a OSŘ a § 42 EŘ, které byly s účinností od 1. 7. 2015 zákonem č. 139/2015 Sb. novelizovány. Tato dvě ustanovení jsou prakticky identická, neboť obě vymezují podmínky, v důsledku jichž je soudní exekutor (soud) povinen k modifikaci SJM přihlédnout, a naopak, kdy tak činit nemusí.¹⁸⁵ Ač by se na první pohled mohlo zdát, že výše uvedená ustanovení jsou v rozporu s hmotněprávní úpravou (§ 351 odst. 1 NŘ), tak si musíme uvědomit, že jde o ustanovení procesní, jejichž účelem není hmotněprávní vztahy modifikovat, nýbrž jim dát procesní průchod.¹⁸⁶ S touto problematikou také velmi úzce souvisí právní úprava Seznamu listin, již jsme se podrobněji zabývali v podkapitole 1.3.

3.1 Modifikace evidované v Seznamu listin

Již v podkapitole 1.3 bylo uvedeno, že právní úprava umožňuje manželům uzavřenou modifikační smlouvu zapsat do Seznamu listin za účelem dosažení vyšší majetkové ochrany. Tuto možnost, jak bylo poukázáno v úvodu této práce, využívá stále více obezřetných manželů. Nicméně i když je evidence v Seznamu listin institutem užitečným, nejde o institut samospásný,¹⁸⁷ neboť samotná evidence modifikace neznamena bez dalšího, že ji soudní exekutor (soud) bude vždy reflektovat. V této souvislosti je stěžejní právě okamžik vzniku závazku, z něhož vznikl exekvovaný dluh.

3.1.1 Situace, kdy modifikace a její evidence předchází vzniku závazku

K demonstraci uvedené situace použijeme následující příklad: Lenka a Marek v roce 2016 uzavřeli manželství, den po svatbě navštívili notáře a uzavřeli modifikační smlouvu zakládající režim oddělených jmění, tu následně nechali zapsat do Seznamu listin. Lenka si v roce 2017 ze svých našetřených prostředků ze mzdy koupila nový osobní automobil. V roce 2019 Marek uzavřel smlouvu o úvěru, přičemž dluh z tohoto závazku byl jeho výhradním dluhem (dluh by nebyl součástí SJM, i kdyby zákonný režim nebyl vyloučen dřívější modifikační smlouvou, neboť povinný jej převzal bez souhlasu druhého manžela, aniž se přitom jednalo o obstarávání

---

¹⁸⁵ MAXA, Hubert. Postižení účtu manžela povinného u peněžního ústavu. *Právní rozhledy*, 2019, č. 9, s. 311.

¹⁸⁶ KLEIN, Šimon. Evidence a seznam listin o manželském majetkovém režimu. *Ad Notam*, 2014, č. 6, s. 25.

¹⁸⁷ Tamtéž.

každodenních nebo běžných potřeb rodiny). Věřitel nebyl před vznikem svého práva o modifikaci manželů informován a Lenka o budoucím dluhu svého manžela věděla.

Pokud v tomto případě podá oprávněný proti povinnému exekuční návrh (návrh na výkon rozhodnutí), na jehož základě má být postižen i majetek v SJM, je soudní exekutor (soud) v souladu s § 42 odst. 1 EŘ (§ 262a odst. 1 OSŘ) povinen dříve, než vydá exekuční příkaz (nařídí výkon rozhodnutí) k postihu takového majetku, zjistit, zda v Seznamu listin není evidovaná modifikační smlouva či soudní rozhodnutí modifikující SJM povinného a jeho manžela. Je-li taková smlouva či soudní rozhodnutí evidováno, soudní exekutor (soud) zkoumá, zda jde o vydobytí dluhu ze závazku vzniklého až v době po zápisu smlouvy či soudního rozhodnutí do Seznamu listin, nebo před ním.¹⁸⁸ Vzhledem k tomu, že v našem případě vznikl závazek až po zápisu modifikační smlouvy do Seznamu listin, je soudní exekutor (soud) povinen při vydání exekučního příkazu (nařízení výkonu rozhodnutí) z obsahu takové listiny v souladu s § 42 odst. 2 EŘ (§ 262a odst. 2 OSŘ) vycházet a postihnout jen takový majetek, který podle modifikační smlouvy postihnout lze.¹⁸⁹ Soudní exekutor (soud) tedy nemůže postihnout osobní automobil Lenky ani její jiný výhradní majetek nabytý po uzavření modifikační smlouvy, i když půjde o věci nabyté za trvání manželství, které by jinak dle zákonného režimu spadaly do SJM.

Výše uvedené vychází ze skutečnosti, že „osoba vstupující do závazku s některým z manželů může nahlédnutím do zmíněného seznamu přesvědčit, zda zde vůbec nějaká modifikace společného jmění existuje, a pokud ano, jak je koncipována. Na podkladě takto získaných informací může vyhodnotit, jestli se s ohledem na dobytost eventuálního budoucího dluhu s některým z manželů zavázat či nikoliv. Od věřitele se tedy zjevně očekává bdělost v duchu zásady *vigilantibus iura*, současně se i touto cestou významně posiluje jeho ochrana.“¹⁹⁰

3.1.2 Situace, kdy vznik závazku předchází vzniku evidované modifikace

K demonstraci uvedené situace použijeme následující příklad: Marek a Lenka uzavřeli manželství v roce 2016. V roce 2017 Marek uzavřel smlouvu o úvěru, dluh z toho závazku byl jeho výhradním dluhem. V roce 2019 manželé uzavřeli modifikační smlouvu zakládající režim oddělených jmění, přičemž dosavadní SJM vypořádali v rámci této smlouvy tak, že všechny nemovité věci tvořící SJM byly převedeny do výhradního vlastnictví Lenky. Tato modifikační

¹⁸⁸ LEVÝ, Jiří. In SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta (eds). *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 1066.

¹⁸⁹ JIRMANOVÁ, Miroslava. In KASÍKOVÁ: *Exekuční řád. Komentář...*, s. 273.

¹⁹⁰ MAXA, Hubert. Postižení účtu manžela povinného u peněžního ústavu. *Právní rozhledy*, 2019, č. 9, s. 311. Shodně DYTRYCH, Jan. In BÍLEK: *Notářský řád...*, s. 213.

smlouva byla následně zapsána do Seznamu listin. Manželé věřitele o souhlas s modifikační smlouvou nepožádali, ani ho o její existenci neinformovali.

I v tomto případě, pokud má být postižen majetek v SJM, je soudní exekutor (soud) povinen dle § 42 odst. 1 EŘ (§ 262a odst. 1 OSŘ) zjišťovat, zda v Seznamu listin není evidována modifikační smlouva či soudní rozhodnutí modifikující SJM. V našem případě bude potvrzena existence modifikační smlouvy, přičemž soudní exekutor (soud) zjistí, že je vymáhán dluh ze závazku vzniklého před zápisem modifikační smlouvy do Seznamu listin. V návaznosti na uvedené bude v souladu s § 42 odst. EŘ (§ 262a odst. 2 OSŘ) oprávněný soudním exekutorem (soudem) vyzván, aby se vyjádřil, zda s modifikací souhlasí. Oprávněný si tedy může promyslet, jak na vzniklou situaci reagovat. Pokud oprávněný vysloví souhlas, tak soudní exekutor (soud) tuto modifikaci dle § 42 odst. 2 EŘ (§ 262a odst. 2 OSŘ) reflektuje již při vydání exekučního příkazu (nařízení výkonu rozhodnutí).

Výše uvedené dva případy, kdy závazek vznikl až po zápisu modifikace do Seznamu listin či sice závazek vznikl před zápisem modifikace do Seznamu listin, ale oprávněný s ní vyslovil souhlas, jsou jediné situace, kdy soudní exekutor (soud) musí existenci modifikace reflektovat již při vydání exekučního příkazu (nařízení výkonu rozhodnutí). Jde o projev principu procesní ochrany nedlužného manžela, který u nás do 30. 6. 2015 zcela absentoval.¹⁹¹ V těchto případech je nedlužnému manželu poskytována pasivní ochrana, jež působí ze zákona a ke které soudní exekutor (soud) přihlíží *ex officio*.¹⁹² Dle důvodové zprávy k zákonu č. 139/2015 Sb. taková úprava lépe zohledňuje hmotněprávní úpravu majetkového režimu manželů.¹⁹³ V ostatních případech, jak bude níže poukázáno, není nedlužný manžel v této počáteční fázi exekučního řízení chráněn a musí tak učinit příslušné procesní kroky, aby postižení majetku v SJM, popřípadě jeho výhradního majetku zabránil. V této souvislosti hovoříme o principu procesní obrany nedlužného manžela.¹⁹⁴ Pokud tedy oprávněný se změnou majetkového režimu manželů nesouhlasí, pak soudní exekutor (soud) vydá exekuční příkaz (nařídí výkon rozhodnutí) i na majetek, který v důsledku takové změny tvoří součást SJM povinného a jeho manžela,¹⁹⁵ v našem případě by tak došlo k postižení výhradního majetku Marka, SJM v celé jeho zákonné

---

¹⁹¹ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 518-519.

¹⁹² Tamtéž, s. 518.

¹⁹³ Důvodová zpráva k zákonu č. 139/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů [online]. psp.cz, 7. října 2014 [cit. 12. ledna 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=7&ct=337&ct1=0>>.

¹⁹⁴ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 518-519.

¹⁹⁵ MÁDR, Jaroslav. In JIRSA: *Občanské soudní řízení...*, 81.

šíří, včetně nemovitých věcí ve výhradním vlastnictví Lenky. Lence následně nezbývá jiná možnost, než se postižení majetku, který by jinak byl součástí SJM, procesně bránit. Můžeme tedy uzavřít, že modifikace evidovaná po vzniku závazku, s níž oprávněný nevyslovil souhlas se pro účely vydání exekučního příkazu (nařízení výkonu rozhodnutí) chová jako modifikace neevidovaná, o které budeme podrobněji pojednávat níže.

Pro ucelenost výkladu je nutné dodat, že může samozřejmě nastat situace, kdy z modifikační smlouvy či soudního rozhodnutí modifikující SJM a současně ani z exekučního titulu nebude možné zjistit, kdy závazek, z něhož se dluh vymáhá, vznikl.¹⁹⁶ V takovém případě se dle § 42 odst. 2 EŘ (§ 262a odst. 2 OSŘ) uplatní zákonná domněnka, že závazek vznikl před zápisem modifikace do Seznamu listin. Tato domněnka je ovšem vyvratitelná, a proto má manžel povinného možnost důkazem opaku prokázat, že závazek vznikl až v době po zápisu modifikace SJM do příslušného seznamu.¹⁹⁷

3.2 Modifikace neevidované v Seznamu listin

Vzhledem ke skutečnosti, že zápis modifikačních smluv do Seznamu listin je postaven na principu dobrovolnosti, což je také rozdíl oproti soudním rozhodnutím modifikující SJM, jež se evidují bez ohledu na vůli manželů, je třeba v exekučním řízení umět pracovat i s modifikacemi, jež do Seznamu listin zapsány nebyly, proto v této podkapitole pojednáváme právě o nich. Pro lepší přehlednost a srovnání s modifikacemi v Seznamu listin evidovanými použijeme i shodné příklady.

3.2.1 Situace, kdy neevidovaná modifikace předchází vzniku závazku

Pro tuto situaci použijeme stejný příklad jako v oddílu 3.1.1 s tím rozdílem, že taková modifikace nebude v Seznamu listin evidována, tedy: Lenka a Marek v roce 2016 uzavřeli manželství, den po svatbě navštívili notáře a uzavřeli modifikační smlouvu zakládající režim oddělených jmění. Lenka si v roce 2017 ze svých našetřených prostředků ze mzdy koupila nový osobní automobil. V roce 2019 Marek uzavřel smlouvu o úvěru, přičemž dluh z tohoto závazku byl jeho výhradním dluhem (dluh by nebyl součástí SJM, i kdyby zákonný režim nebyl vyloučen dřívější modifikační smlouvou, neboť povinný jej převzal bez souhlasu druhého manžela, aniž se přitom jednalo o obstarávání každodenních nebo běžných potřeb rodiny). Věřitel nebyl před vznikem svého práva o modifikaci manžely informován a Lenka o budoucím dluhu svého manžela věděla.

---

¹⁹⁶ JIRMANOVÁ, Miroslava. In KASÍKOVÁ: *Exekuční řád. Komentář...*, s. 273.

¹⁹⁷ MÁDR, Jaroslav. In JIRSA: *Občanské soudní řízení...*, s. 80.

Jelikož se manželé v našem případě rozhodli modifikační smlouvu do Seznamu listin neevidovat, může soudní exekutor (soud) vydat exekuční příkaz (nařídít výkon rozhodnutí) v souladu s § 42 odst. 3 EŘ (§ 262a odst. 3 OSŘ) i na majetek, který netvoří součást SJM jen proto, že byl zákonný režim SJM změněn. Bude tedy postižen výhradní majetek Marka i výhradní majetek Lenky, včetně jejího osobního automobilu, který nabyla po uzavření manželství a dle zákonného režimu by šlo o věci, které by jinak byly součástí SJM. Uvedená koncepce je dle mého názoru správná, neboť soudní exekutor (soud) při vydávání exekučního příkazu (nařízení výkonu rozhodnutí) nemá relevantní informace o tom, jaký majetek může v konkrétní situaci postihnout a o neevidované modifikaci nemá zpravidla ani povědomí. Tento přístup je též v souladu s požadavkem rychlosti exekučního řízení a je tím i minimalizováno nebezpečí zmaření jeho účelu.¹⁹⁸

Vzhledem k tomu, že Lence nebyla poskytnuta ochrana ve formě zohlednění modifikační smlouvy již při vydání exekučního příkazu (nařízení výkonu rozhodnutí) je třeba, aby Lenka vyvinula procesní aktivitu a bránila se tak postihu svého výhradního majetku. Musí tedy podat návrh na zastavení dle § 262b odst. 1 OSŘ. V tomto návrhu bude tvrdit a prokazovat existenci modifikační smlouvy, její obsah s tím, že tato modifikace musí být vůči věřiteli také účinná. Na první pohled se může zdát, že modifikace vůči věřiteli účinná nebude, neboť dluh manžela vznikl až po uzavření modifikační smlouvy a věřitel nebyl před vznikem svého práva o modifikační smlouvě ani jedním z manželů informován. Tento závěr by také odpovídal judikatuře vztahující se k předchozí právní úpravě.¹⁹⁹ Nicméně takový závěr není dle mého názoru správný, neboť je nutné každý případ posuzovat individuálně. V našem případě si manželé den po svatbě sjednali režim oddělených jmění, v době uzavírání modifikační smlouvy žádné právo třetí osoby neexistovalo. Následně manžel uzavřel úvěrovou smlouvu, přičemž dluh z toho závazku byl jeho výhradním dluhem. Věřitel tedy v tomto případě očekává, že se uspokojí z výhradního majetku manžela, který dluh převzal, a také z majetku v SJM dle situace. Nicméně SJM mezi manžely neexistuje. Celková masa majetku, z níž se věřitel bude moci uspokojit je tedy menší, než kdyby modifikační smlouva nebyla uzavřena.²⁰⁰ I přes uvedené však tato modifikace vůči věřiteli účinná bude, neboť nelze konstruovat legitimní očekávání věřitele, že manželé v budoucnu získají majetek a tento bude součástí jejich SJM, věřitel nemůže vědět, zda manželé v budoucnu získají nějaký majetek, a už vůbec nemůže vědět, jaký

---

¹⁹⁸ MÁDR, Jaroslav. In JIRSA: *Občanské soudní řízení...*, s. 80.

¹⁹⁹ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. května 2016, sp. zn. 20 Cdo 5236/2015. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. prosince 2015, sp. zn. 21 Cdo 608/2014.

²⁰⁰ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 435.

tento majetek bude mít vlastnický režim.²⁰¹ Opačně by tuto situaci řešil Psutka, který neposuzuje každou modifikaci individuálně a nezkontroluje, jak se konkrétní modifikace dotýká práva třetí osoby. Pro Psutku by bylo stěžejní, že právo třetí osoby vzniklo až po modifikaci, a ve vztahu k této skutečnosti by poté odvozoval účinky vůči třetí osobě. Jelikož v našem případě modifikace nebyla evidována v Seznamu listin dle § 721 OZ, netýkala se existující věci zapisované do veřejného seznamu dle § 720 odst. 2 OZ a ani věřitel nebyl s její existencí a obsahem seznámen, byla by dle Psutky taková modifikace vůči věřiteli neúčinná.²⁰² Jeho závěr však považuji za nesprávný, neboť v tomto případě má věřitel učinit příslušné kroky k zajištění dobytosti své pohledávky již před jejím vznikem a nikoli spoléhat na to, že manželé budou nabývat majetek, z něhož se bude moci později uspokojit.²⁰³ Soudní exekutor (soud) by tedy měl k návrhu Lenky exekuci (výkon rozhodnutí) ohledně jejího výhradního majetku, včetně osobního automobilu, částečně zastavit dle § 262b odst. 1 OSŘ.

Pro doplnění uvádím, že jiné řešení by přicházelo v úvahu, pokud by dluh převzatý dlužným manželem byl dle zákonného režimu součástí SJM.²⁰⁴ V takovém případě by vědomost věřitele o existenci modifikace byla pro nastoupení jejich účinků vůči němu nezbytná. Uvedené je způsobeno tím, že v režimu oddělených jmění dluhy vznikající z právního jednání jednoho z manželů zavazují zásadně pouze toho, který takto jednal,²⁰⁵ přičemž věřitel, který o modifikaci neví, v tomto případě předpokládá, že v souladu s § 713 odst. 2 OZ svou pohledávku uspokojí nejen z majetku v SJM, ale i z výhradního majetku každého manžela, to platí ovšem v případě, kdy vymáhaný dluh je součástí SJM.²⁰⁶ Docházelo by tak ke změně subjektu právního vztahu bez vědomí a souhlasu třetí osoby.²⁰⁷

3.2.2 Situace, kdy vznik závazku předchází vzniku neevidované modifikace

Pro tuto situaci použijeme stejný příklad jako v oddílu 3.1.2 opět s tím rozdílem, že taková modifikace nebude v Seznamu listin evidována, tedy: Marek a Lenka uzavřeli manželství v roce 2016. V roce 2017 Marek uzavřel smlouvu o úvěru, dluh z toho závazku byl jeho výhradním dluhem. V roce 2019 manželé uzavřeli modifikační smlouvu zakládající režim oddělených jmění, přičemž dosavadní SJM vypořádali v rámci této smlouvy tak, že všechny nemovité věci

---

²⁰¹ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 435.

²⁰² PSUTKA, Jindřich. In KRÁLÍČKOVÁ: *Občanský zákoník II...*, s. 224-225.

²⁰³ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 435-436.

²⁰⁴ Viz podkapitola 1.4.

²⁰⁵ Viz oddíl 1.1.6.

²⁰⁶ MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. Odpovědnost za dluhy manžela dle nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2014, č. 19, s. 649.

²⁰⁷ Viz podkapitola 1.4.

tvůřící SJM byly převedeny do výhradního vlastnictví Lenky. Manželé věřitele o souhlas s modifikační smlouvou nepožádali, ani ho o její existenci neinformovali.

Jelikož i v tomto případě modifikační smlouva nebyla v Seznamu listin evidovaná, může soudní exekutor (soud) vydat exekuční příkaz (nařídít výkon rozhodnutí) v souladu s § 42 odst. 3 EŘ (§ 262a odst. 3 OSŘ) i na majetek, který netvoří součást společného jmění manželů jen proto, že byl zákonný režim společného jmění manželů změněn. Dojde tak k postihu výhradního majetku Marka, SJM v celé jeho zákonné šíři, včetně nemovitých věcí ve výhradním vlastnictví Lenky, neboť nebyť modifikační smlouvy, byly by nemovité věci stále součástí SJM. Výše uvedená modifikace mimo to zkracuje věřitele na jeho právech, neboť došlo ke zmenšení majetku, z něhož by se v tomto případě mohl uspokojit. Vzhledem k tomu, že ani zde nebude modifikační smlouva při vydání exekučního příkazu (nařízení výkonu rozhodnutí) reflektována, musí se Lenka proti poškození nemovitých věcí v jejím výhradním vlastnictví bránit návrhem na částečné zastavení dle § 262b odst. 1 OSŘ, v němž bude tvrdit a prokazovat existenci modifikační smlouvy, její obsah a následné vypořádání. Stěžejní otázkou však v tomto případě bude, zda je taková modifikace vůči věřiteli účinná, či nikoli. V tomto ohledu se můžeme setkat s různými a často rozpornými názory, jak nastalou situaci řešit, všechny však pracují se zněním § 719 odst. 2 OZ.

Pokud bychom náš případ modifikovali v tom smyslu, že by mezi uzavřením úvěrové smlouvy (i splatností dluhu) a uzavřením modifikační smlouvy uplynula doba kratší než šest měsíců, otázka účinnosti modifikační smlouvy vůči věřiteli by nebyla tak nejasná, neboť by se otevřel aplikační prostor pro § 733 OZ, který stanoví, že *„zavázal-li se jeden z manželů v době, od které do změny nebo vyloučení zákonného majetkového režimu, ať smlouvou manželů nebo rozhodnutím soudu, uplynulo méně než šest měsíců, může být pohledávka jeho věřitele uspokojena ze všeho, co by bylo součástí společného jmění, kdyby ke smlouvě manželů nebo k rozhodnutí soudu nedošlo.“* Smyslem uvedeného ustanovení je především poskytnutí zvýšené ochrany věřiteli v případě, kdy mezi vznikem výhradního dluhu jednoho z manželů a modifikací SJM existuje bezprostřední časová souvislost.²⁰⁸ Vzhledem k zákonné dikci komentovaného ustanovení zůstává v literatuře nejednotně řešena otázka, zda lze ustanovení aplikovat nejen na závazky smluvní, ale i na závazky vznikající z jiného důvodu (ze zákona, z deliktu), přičemž převažuje závěr o přípustnosti takové aplikace, neboť právě takový výklad odpovídá žádoucí ochraně věřitele.²⁰⁹ V souvislosti s časovým hlediskem vzniku závazku pak

---

²⁰⁸ TÉGL, Petr, MELZER, Filip. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 538.

²⁰⁹ KRÁLÍK, Michal. In PETROV: *Občanský zákoník...*, s. 768.

literatura rozlišuje také právní důvod vzniku dluhu a jeho splatnost, přičemž je bez pochybností, že se ustanovení aplikuje na situace, kdy právní důvod vzniku dluhu i jeho splatnost nastane současně v době šesti měsíců před modifikací.²¹⁰ Melzer a Tégl v této souvislosti s ohledem na smysl a účel tohoto ustanovení dovozují, že dojde k jeho aplikovatelnosti též tehdy, pokud právní důvod vzniku existuje v okamžiku modifikace a samotná modifikace nastane nejpozději do šesti měsíců od splatnosti dluhu, přičemž může nastat i před splatností.²¹¹ Pokud jsou naplněny tyto zákonné předpoklady, je taková modifikace vůči věřiteli neúčinná *ex lege*, neboť se zde presumuje zkracující úmysl manželů. V takovém případě pak může být pohledávka věřitele uspokojena ze všeho, co by jinak náleželo do SJM, pokud by k modifikaci nedošlo.²¹²

Nyní se však již vrátíme zpět k našemu původnímu příkladu. Výše jsme si již naznačili, že existuje několik názorů, jak se s otázkou účinnosti modifikace vůči věřiteli vypořádat. Jako první se nabízí řešení, které se objevuje v důvodové zprávě k zákonu č. 139/2015 Sb.,²¹³ kde k modifikaci uzavřené po vzniku práva třetí osoby je přistupováno zcela formalisticky a mechanicky tak, že taková modifikace je vůči věřiteli bez dalšího neúčinná, ledaže s ní věřitel vysloví souhlas.

Další řešení pak pracuje zejména s jazykovým zněním § 719 odst. 2 OZ, neboť vychází z předpokladu, že jakákoliv modifikace se svým obsahem nebo účelem nesmí dotýkat již existujících práv třetí osoby, ledaže by s tím tato osoba souhlasila.²¹⁴ Pokud se svým obsahem nebo účelem práv třetí osoby dotýká, je vůči ní taková modifikace neúčinná *ex lege*.²¹⁵ Dle tohoto přístupu tak modifikace, jež se práv třetí osoby dotýká, může vůči této osobě vyvolat právní účinky jen tehdy, pokud s tím tato osoba vysloví souhlas, přičemž ani pozdější zveřejnění v Seznamu listin na této skutečnosti nic nemění.²¹⁶ Naopak ujednání, které se svým obsahem ani účelem práv třetí osoby nedotýká, je vůči takové osobě účinné, aniž by s modifikací musela souhlasit.²¹⁷ V návaznosti na uvedené řešení by se po vydání exekučního příkazu (nařízení výkonu rozhodnutí) měla Lenka prostřednictvím návrhu dle § 262b odst. 1

---

²¹⁰ KRÁLÍK, Michal. In PETROV: *Občanský zákoník...*, s. 768.

²¹¹ TÉGL, Petr, MELZER, Filip. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 539.

²¹² Tamtéž, s. 540.

²¹³ Důvodová zpráva k zákonu č. 139/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů [online]. psp.cz, 7. října 2014 [cit. 12. ledna 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=7&ct=337&ct1=0>>.

²¹⁴ MAXA, Hubert. Postižení účtu manžela povinného u peněžního ústavu. *Právní rozhledy*, 2019, č. 9, s. 311.

²¹⁵ TAJOVSKÁ, Kamila. *Modifikace SJM a její účinky* [online]. epravo.cz, 2. dubna 2015 [cit. 13. ledna 2021]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/modifikace-sjm-a-jeji-ucinky-97299.html>>.

²¹⁶ PSUTKA, Jindřich. In KRÁLÍČKOVÁ: *Občanský zákoník II...*, s. 224. Shodně DYTRYCH, Jan. In BÍLEK: *Notářský řád...*, s. 214.

²¹⁷ PSUTKA, Jindřich. In HRUŠÁKOVÁ: *Občanský zákoník II...*, s. 241.

OSŘ (§ 55 EŘ) domáhat částečného zastavení, co do majetku, který je v důsledku modifikace v jejím výhradním vlastnictví (zde proti postižení nemovitých věcí), přičemž v tomto návrhu by měla tvrdit a prokázat existenci modifikační smlouvy, její obsah, následné vypořádání a také skutečnost, že modifikace svým obsahem ani účelem nezasahuje do práv třetí osoby (oprávněného), a proto je třeba k ní v rámci exekučního řízení přihlédnout.²¹⁸ Důkazní břemeno by v tomto pojetí tedy nesla Lenka a soudní exekutor (soud) by tak účinnost modifikace řešil v rámci podaného návrhu na částečné zastavení. Toto řešení podporuje například i Maxa, který v této souvislosti uvádí, že považuje za obhajitelné a spravedlivé, že taková modifikace se pro účely nařízení považuje za neúčinnou, a dle jeho názoru to má být právě manžel povinného, kdo v rámci návrhu na zastavení prokáže, že modifikace je vůči věřiteli účinná, neboť se jeho práv nedotýká.²¹⁹ Uvedené má však jeden zásadní nedostatek, neboť nereflektuje vypořádání učiněné v rámci modifikace a takové řešení není zcela koherentní s § 737 OZ i § 733 OZ. V důsledku toho se nabízí řešení Tégl, Melzera a Jindřicha, které již bylo naznačeno v podkapitole 1.4.

Dle jejich řešení se Lenka proti postižení nemovitých věcí v jejím výhradním vlastnictví musí taktéž bránit návrhem na částečné zastavení dle § 262b odst. 1 OSŘ, v návrhu bude taktéž tvrdit a prokazovat existenci modifikační smlouvy, její obsah a následné vypořádání, ovšem v tomto pojetí ji nebude tížit důkazní břemeno ohledně skutečnosti, že modifikace třetí osobu (oprávněného) na právech nezkracuje, a proto je vůči ní účinná. Obrana Lenky zde bude spočívat pouze v upozornění na existující modifikaci,²²⁰ přičemž soudní exekutor (soud) by měl k modifikaci na základě jejího návrhu přihlédnout. Následně by to měl být právě věřitel, kdo se bude odporovou žalobou domáhat vyslovení neúčinnosti modifikace, neboť jeho právo bylo touto modifikací zkráceno. Důkazní břemeno by tak dle uvedené koncepce nesl věřitel. Toto poslední zmíněné řešení dává dle mého názoru nejlépe do vzájemných souvislostí § 733 OZ a § 737 OZ, neboť samotnou transformací společné věci na výhradní nemůže v našem případě dojít k dotčení pozice třetí osoby. Vzhledem k tomu, že ze SJM byly vyjmuty nemovité věci evidované v katastru nemovitostí, je pro nás důležité právě až vypořádání učiněné v rámci modifikační smlouvy a následný zápis do katastru nemovitostí, neboť až vkladem vlastnického práva do tohoto veřejného seznamu nastávají v souladu s § 1105 OZ jeho věcněprávní účinky. Mimo to uvedené řešení v co největší míře naplňuje princip rovnosti, přispívá k větší vyváženosti ochrany práv nedlužného manžela na jedné straně a ochrany práv věřitele na straně

---

²¹⁸ MAXA, Hubert. Postižení účtu manžela povinného u peněžního ústavu. *Právní rozhledy*, 2019, č. 9, s. 311.

²¹⁹ Tamtéž.

²²⁰ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER: *Občanský zákoník...svazek IV/1*, s. 521.

druhé a odpovídá zvláštní zákonné ochraně, jež je manželství poskytována v § 3 odst. 2 písm.
b) OZ.

Závěr

Cílem této práce bylo především zkoumat, jakým způsobem se promítnou účinky modifikací SJM do exekučního řízení, konkrétně do jeho první fáze, pokud v probíhajícím exekučním řízení vyjde najevo, že manželé mají SJM modifikováno. Nejdříve jsme museli vymezit, za jakých podmínek či v jakých situacích jsou modifikace vůči třetím osobám účinné, aby vůbec mohly být v probíhajícím exekučním řízení reflektovány. Následně jsme v této souvislosti zkoumali odlišnosti v postupech soudního exekutora (soudu) v závislosti na tom, zda se jednalo o modifikace v Seznamu listin evidované či modifikace v Seznamu listin neevidované a jakým způsobem byl samotný postup ovlivněn časovým okamžikem vzniku závazku mezi povinným a třetí osobou. Pro odlišení jednotlivých situací jsme uvedli čtyři příklady, na nichž jsme jednotlivé procesní kroky soudního exekutora (soudu) demonstrovali a vzájemně porovnávali. V rámci práce nebyla též opomenuta ani problematika procesní obrany manžela povinného s tím, že jsme se v této souvislosti zaměřili především na komparaci návrhu na zastavení a excindační žaloby.

Na základě uvedeného zkoumání jsem dospěla k závěru, že hypotéza této práce byla potvrzena, neboť současná právní úprava zavedením povinného zjišťování existence modifikace ze Seznamu listin výrazně přispěla k posílení ochrany práv nedlužného manžela v exekučním řízení, nicméně i když došlo k posílení jeho ochrany, neznamená bez dalšího, že manžel povinného bude před účinky vydání exekučního příkazu (nařízení výkonu rozhodnutí) vždy absolutně chráněn, neboť samotná evidence modifikace není jedinou rozhodující skutečností, jež je v rámci exekučního řízení zkoumána. Co se týká první položené výzkumné otázky, tak dle mého názoru je odpověď na ni také kladná, opačný závěr, dle něhož by modifikace manželům majetkovou ochranu neposkytovaly, by byl v rozporu se samotným smyslem a účelem právní úpravy modifikací SJM. Dle mého názoru jde však především o to, jak se k této problematice postaví soudní praxe, tedy zda budou modifikace posuzovány individuálně včetně jejich právních účinků vůči třetím osobám, nebo se soudní praxe přikloní spíše k formalistickému výkladu o úmyslném krácení věřitelů. Naproti tomu odpověď na druhou výzkumnou otázku je záporná, neboť modifikace evidované v Seznamu listin neposkytují manželovi povinného vždy lepší procesní postavení než modifikace v Seznamu listin neevidované. Jak bylo ukázáno v kapitole 3, rozhodnou skutečností pro posouzení, zda bude modifikace při vydání exekučního příkazu (nařízení výkonu rozhodnutí) reflektována, není pouze sama evidence modifikace v Seznamu listin, ale je to právě též časový okamžik vzniku závazku mezi povinným a třetí osobou, popřípadě souhlasné stanovisko oprávněného.

Co se týká poslední výzkumné otázky, tak na ni lze odpovědět kladně, tedy že návrh na zastavení představuje pro manžela povinného účinnější a také výhodnější procesní prostředek ochrany jeho práv, než představovala excindační žaloba. Uvedené je odůvodněno zejména tím, že se návrh na zastavení projednává v rámci samotného exekučního řízení, je spojen s menší finanční nákladností a také tento procesní prostředek dle mého názoru lépe odráží hmotněprávní postavení nedlužného manžela.

Vzhledem k tomu, jak je samotná problematika účinnosti modifikací vůči třetím osobám komplikovaná a právní úprava v určitých bodech nejasná, až rozporná, nebylo v možnostech této práce se zabírat veškerými problematickými aspekty, jež se v souvislosti s modifikacemi objevují. Práce by tak mohla být rozšířena o podrobnější výklad k § 733 OZ, včetně jeho vztahu k § 719 odst. 2 OZ, či § 737 OZ, o rozbor judikatury Nejvyššího soudu k účinnosti modifikací vůči třetím osobám ve vztahu k předchozí právní úpravě či o rozbor judikatury Nejvyššího soudu ve vztahu k solidárnímu závázání manželů, na niž jsme v rámci této práce nejednou narazili. Z procesního hlediska by pak připadalo v úvahu rozšíření práce zejména o problematiku postižení účtu manžela povinného u peněžního ústavu.

Bibliografie

Monografie

DVOŘÁK, Jan. *Majetkové společenství manželů*. Praha: ASPI Publishing, 2004. 285 s.

DVOŘÁK, Jan, SPÁČIL, Jiří. *Společné jmění manželů v teorii a judikatuře*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 296 s.

HOLUB, Milan, BIČOVSKÝ, Jaromír, POKORNÝ, Milan. *Společné jmění manželů*. 2. vydání. Praha: Linde, 2009. 200 s.

MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva: úvod do právní argumentace*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009. 304 s.

ŠÍNOVÁ, Renáta, KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, Ingrid a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páte OSŘ*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. 359 s.

ZUKLÍNOVÁ, Michaela, PSUTKA, Jindřich. *Spoluvlastnictví a společné jmění manželů: § 136 - § 151 občanského zákoníku: podrobný komentář k jednotlivým ustanovením včetně vybrané judikatury a komentáře k právní úpravě této problematiky v novém občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.)*. 1. vydání. Praha: Linde, 2012. 161 s.

Komentáře

BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel (eds). *Notářský řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 922 s.

HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka (eds). *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 1392 s.

JIRSA, Jaromír (ed). *Občanské soudní řízení (soudcovský komentář). Kniha V. § 251-376 občanského soudního řádu*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, 632 s.

KASÍKOVÁ, Martina (ed). *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 1167 s.

KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka (eds). *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 1250 s.

MELZER, Filip, TÉGL, Petr (eds). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419-654*. Praha: Leges, 2014, 1264 s.

MELZER, Filip, TÉGL, Petr (eds). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, 2064 s.

MELZER, Filip, TÉGL, Petr (eds). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV/2. § 794-975*. Praha: Leges, 2016, 2064 s.

PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír (eds). *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 3053 s.

SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta (eds). *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 1627 s.

ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef, ZUKLÍNOVÁ, Michaela (eds). *Občanský zákoník: Komentář. Svazek II.* Praha: Wolters Kluwer, 2014, 752 s.

Odborné časopisy

HOBL, Jaroslav. Náklady řízení zahájených na obranu třetích osob při postižení movitých věcí v exekuci. *Komorní listy*, 2018, č. 1, s. 15.

HRABALOVÁ, Rita. Exekuce společného jmění manželů a obrana manžela povinného ve světle zákona č. 139/2015 Sb. *Ad Notam*, 2017, č. 6, s. 15.

JUŘÁTKOVÁ, Petra. K hypotetickému vypořádání společného jmění. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2016, č. 4, s. 569.

JUŘÁTKOVÁ, Petra, PINKAVOVÁ, Zdena. Možnosti obrany třetích osob proti neoprávněnému zásahu do jejich vlastnického práva. *Komorní listy*, 2017, č. 1, s. 9.

KLEIN, Šimon. Evidence a seznam listin o manželském majetkovém režimu. *Ad Notam*, 2014, č. 6, s. 25.

KONEČNÁ, Petra. Vliv nového pojetí společného jmění manželů na exekuční řízení z pohledu manžela povinného. *Komorní listy*, 2015, č. 2, s. 12.

KRAMER, Jaroslav. Češi loni uzavřeli rekordní počet manželských smluv. *Právní rádce*, 2018, roč. 26, č. 2, s. 24-25.

KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. Úvahy nad zásadou "habilis ad nuptias, habilis ad pacta nuptiala". *Ad notam*, 2003, roč. 9, č. 1, s. 6.

KRÁLÍK, Michal. Judikatura NS: Společné jmění manželů z pohledu aktuální rozhodovací praxe. *Soudní rozhledy*, 2019, č. 10, s. 310.

MALENOVSKÝ, Radek. K žalobě na splnění závazku náležejícího do SJM, sjednaného jen s jedním z manželů. *Právní rozhledy*, 2008, č. 30, s. 747.

MAXA, Hubert. Zastavení exekuce a postup dle § 271 OSŘ. *Právní rozhledy*, 2017, č. 13-14, s. 484.

MAXA, Hubert. Postižení účtu manžela povinného u peněžního ústavu. *Právní rozhledy*, 2019, č. 9, s. 311.

MAXA, Hubert. Vypořádání společného jmění manželů v průběhu exekuce. *Právní rozhledy*, 2020, č. 15-16, s. 522.

MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. Odpovědnost za dluhy manžela dle nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2014, č. 19, s. 649.

NEPRAŠKOVÁ, Lucie. Společné jmění manželů a jeho postih v rámci exekuce. *Komorní listy*, 2014, č. 3, s. 16.

PLÁŠIL, Vladimír. Zamyšlení nad legislativním vývojem v exekucích v roce 2020. *Komorní listy*, 2020, č. 1, s. 7.

SVOBODA, Karel. Přerušování exekuce podle § 109 OSŘ? *Soudní rozhledy*, 2017, č. 2, s. 42.

Judikatura

Stanovisko bývalého Nejvyššího soudu ČSR ze dne 3. února 1972, sp. zn. Cpj 86/71.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. dubna 2005, sp. zn. 22 Cdo 1593/2004.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. srpna 2006, sp. zn. 20 Cdo 612/2005.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. září 2007, sp. zn. 31 Odo 677/2005.

Nález Ústavního soudu ze dne 8. listopadu 2007, sp. zn. II ÚS 1710/07.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 30. června 2009, sp. zn. I. ÚS 881/09.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. prosince 2009, sp. zn. 22 Cdo 183/2008.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. září 2011, sp. zn. 22 Cdo 579/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. března 2015, sp. zn. 22 Cdo 4007/2014.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. dubna 2015, č.j. 1 As 12/2015-30.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. dubna 2015, sp. zn. 22 Cdo 3779/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. července 2015, sp. zn. 26 Cdo 678/2015.

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové, ze dne 22. září 2015, sp. zn. 24 Co 353/2015.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. prosince 2015, sp. zn. 21 Cdo 608/2014.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. února 2016, sp. zn. 22 Cdo 437/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. května 2016, sp. zn. 20 Cdo 5236/2015.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. března 2018, sp. zn. 22 Cdo 6109/2017.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. února 2019, sp. zn. 22 Cdo 4773/2018.

Nález Ústavního soudu ze dne 24. dubna 2019, sp. zn. I. ÚS 1587/17.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. června 2019, sp. zn. 22 Cdo 487/2019.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. října 2019, sp. zn. 33 Cdo 2597/2018.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. prosince 2019, sp. zn. 20 Cdo 502/2019.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. února 2020, sp. zn. 20 Cdo 139/2020.

Internetové zdroje

Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník [online]. obcanskyzakonik.justice.cz, 3. února 2012 [cit. 29. prosince 2020]. Dostupné na <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>.

Důvodová zpráva k zákonu č. 139/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

[online]. psp.cz, 7. října 2014 [cit. 12. ledna 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=7&ct=337&ct1=0>>.

FIALA, Petr, GABRIEL, Michael. *Jak se vyhnout dluhům marnotratného manžela a ochránit před nimi společný majetek?* [online]. epravo.cz, 18. května 2015 [cit. 22. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/jak-se-vyhnut-dluhum-marnotratneho-manzela-a-ochranit-pred-nimi-spolecny-majetek-97754.html>>.

MUSILOVÁ, Barbora. *Novela exekčního řádu může znamenat vyšší míru ochrany pro manžela dlužníka* [online]. ksb.cz, 7. března 2016 [cit. 3. února 2021]. Dostupné na <https://www.ksb.cz/cs/novinky-publikace/clanky/3377_novela-exekucniho-radu-muze-znamenat-vyssi-miru-ochrany-pro-manzela-dluznika>.

Notářská komora České republiky. *Významné rozhodnutí Ústavního soudu - nelze vést exekuci na společné jmění manželů, jestliže k jeho vzniku na základě tzv. předmanželské smlouvy vůbec nedošlo* [online]. nkcr.cz, 23. května 2019 [cit. 1. ledna 2021]. Dostupné na <https://www.nkcr.cz/aktuality/detail/37_611-vyznamne-rozhodnuti-ustavniho-soudu-nelze-vest-exekuci-na-spolecne-jmeni-manzelu-jestlize-k-jeho-vzniku-na-zaklade-tzv-predmanzelske-smlouvy-vubec-nedoslo>.

SOVOVÁ, Eva. *Manželské smlouvy už v Česku nejsou tabu, uzavírá je stále víc párů* [online]. IDNES.cz, 31. ledna 2020 [cit. 9. listopadu 2020]. Dostupné na <https://www.idnes.cz/finance/financni-radce/manzelska-a-predmanzelska-smlouva-duvody-notar-vyporadani-majetek-dluhy-podnikani-exekutor-dedictvi.A200130_091206_viteze_sov>.

TAJOVSKÁ, Kamila. *Modifikace SJM a její účinky* [online]. epravo.cz, 2. dubna 2015 [cit. 13. ledna 2021]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/modifikace-sjm-a-jeji-ucinky-97299.html>>.

TÉGL, Petr. *Nové přístupy a možnosti v regulaci společného jmění manželů v OZ.* [online]. Právní prostor, 13. července 2015 [cit. 11. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/rekodifikace/nove-pristupy-a-moznosti-v-regulaci-spolecneho-jmeni-manzelu-v-oz>>.

Jiné zdroje

Písemné sdělení Mgr. Miroslava Zapletala (Notářská komora ČR) ze dne 4.1.2021.

Výkladové stanovisko č. 3 Expertní skupiny Komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti ze dne 1. 3. 2013.

Výkladové stanovisko Prezidia NK ČR ze dne 15. a 16.4.2014, č. 2/2014.

Právní předpisy

Zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 358/1992 Sb., České národní rady o notářích a jejich činnosti, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Abstrakt

Cílem této práce je především zkoumat, jakým způsobem se promítnou účinky modifikací SJM do exekučního řízení, konkrétně do jeho první fáze, pokud v probíhajícím exekučním řízení vyjde najevo, že manželé mají SJM modifikováno. Uvedené míří převážně na novelu OSŘ a EŘ provedenou zákonem č. 139/2015 Sb., která pro soudního exekutora (soud) zavedla povinné zjišťování existence modifikace SJM ze Seznamu listin.

Práce také podrobně rozebírá a následně hodnotí platnou a účinnou právní úpravu modifikací SJM, zejména z hlediska jejich účinnosti vůči třetím osobám, a poukazuje na možné výkladové problémy a nejasnosti. Zároveň z hlediska obsahu práce není opomenuta ani problematika procesní obrany manžela povinného se zaměřením na komparaci návrhu na zastavení a excindační žaloby.

Co se týká závěrů učiněných v rámci práce, lze uvést, že současná právní úprava zavedením povinného zjišťování existence modifikace SJM ze Seznamu listin výrazně přispěla k posílení ochrany práv nedlužného manžela, nicméně samotná skutečnost, že modifikace byla do Seznamu listin zapsána, nepostačuje ke konstatování, že manžel povinného bude před účinky vydání exekučního příkazu (nařízení výkonu rozhodnutí) vždy absolutně chráněn a v důsledku toho bude mít v rámci exekučního řízení vždy lepší procesní postavení.

Summary

The aim of this thesis is to examine how the effects of modifications of joint property of spouses are reflected in the execution proceedings, specifically in the first phase, if it turns out that the spouses have modified their joint property of spouses. The above is focused mainly at the amendment of the Civil Procedure Code and Enforcement Code by Act No. 139/2015 Coll., which introduced a mandatory investigation for the bailiff (court) of the existence of a modification of joint property of spouses from the List of Documents about the spouse's property.

The thesis also analyses in detail and subsequently evaluates the valid and effective legal regulation of modifications of joint property of spouses, especially in terms of their effectiveness towards third parties and points out possible problems of interpretation. The content of the thesis does not omit the issue of procedural defence of a spouse of an obliged person, focusing on the comparison of the proposal to stop execution (enforcement of judgements) and the exclusionary action.

Regarding to conclusions drawn in this thesis, it can be stated that the current legislation by introducing mandatory investigation of the existence of the modification of joint property of spouses significantly contributed to strengthening the protection of a spouse of an obliged person, but the mere fact that the modification was enrolled in the List of Documents about the spouse's property doesn't mean that the spouse of an obliged person will always be absolutely protected from the effects of the issuance of an enforcement order and, as a result, always have a better procedural position in the execution proceedings.

Klíčová slova

Modifikace SJM, účinnost modifikace SJM, výkon rozhodnutí, exekuce, manžel povinného, obrana manžela povinného.

Key words

Modifications of joint property of spouses, effectiveness of modifications of joint property of spouses, enforcement of judgments, execution, spouse of an obliged person, defence of a spouse of an obliged person.